

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2003. AUGUSZTUS

Sopsits Árpád

BŰN ÉS BŰNHŐDÉS A RÁCSOK MÖGÖTT

Dráma négy felvonásban, két részben
Dosztojevszkij regénye nyomán

Irodalmi munkatárs: Falussy Lilla

SZEREPLŐK

AMPER – RASZKOLNYIKOV – 36 éves
ZSOLTÁR – PORFIRIJ – SZVIDRIGAJLOV – 36 éves
MADONNA – SZONYA – 26 éves
BOROTVA – LUZSIN – 36 éves
PEDRO – ANYA – 70 éves
SŰRŰ – DUNYA – 28 éves
HOMÁLY – RAZUMIHIN – 28 éves
VÉNA – MIKOLKA – 28 éves
DADOGÓS – CICERÓ 28 éves
BÖRTÖNŐR I. – 32 éves
BÖRTÖNŐR II. – 38 éves

(A kettős nevek elkerülése érdekében a Dosztojevszkij-jelenetekben dosztojevszkiji, a rabok civil jeleneteiben civil nevek szerepelnek.)

Első felvonás

Helyszín: egy magyarországi börtön tízágys cellája. Öt emeletes vaságy, vas-szekrények, két asztal, hét stoki, a sarokban nejlonnal elválasztott WC, kopott mosdó és kilenc rab. A rabokon szürke „mákos” rabruha. Zsoltár, a cellafőnök az ágyán hever, ő az egyetlen, akinek nincs ágyszomszédja. A fölötte lévő ágy üres. Mikközben a közönség elfoglalja a helyét, a rabok egy jelenet előadására készülnek. Lófejet húznak Amper fejére, egy másik rab ostort fon. Ketten az asztalt és a székeket rendezik el. Vannak, akik a szöveget biflázzák, egyikük a tükör előtt a haját fésüli, felsőtestén női ruha van. Amikor minden néző a helyére ült, az ágyon heverő rab leoltja a villanyt. A sötétben és a csendben hirtelen Mikolka hangját halljuk és ostorpattogást

MIKOLKA Lódulj! Gyerünk! Mozdulj már! Gyíiii!
ZSOLTÁR (civilben) A lámpákat!

Néhány rab zseblámpát kapcsol be, mintha utat világítanának meg egy kocsmá előtt, ahol fáradt ló áll. Mikolka a felfordított asztalon ül, mint egy szekéren, üti a lovat játszó rabokat. A kocsmát a cella lámpájáról lelógó felirat jelzi

MIKOLKA Üljetek föl mind! Na, üljetek már föl!
RAZUMIHIN Megörültél, ember? Ilyen rossz gebét fogsz ekkora szekérbe?
MIKOLKA Ti csak üljetek föl! Bírja ez! Megfuttatom én! Ha meg nem fut, agyonverem! Üssétek ti is! Na gyerünk! Húzz, vágass! Ne hagyj szégyenben! Gyíiii!

Kétségbeesetten üti, a többiek lassan „felszállnak”, azaz felülnek az asztalra, most már szinte mindnyájan ütik, amivel érik, a gebe nyerít, húzni próbál teljes erejéből, rogyadozik a rázúduló csapások alatt a zseblámpák villódzó fényében

DUNYA Milyen szívós! Fejsze kell neki!
LUZSIN A pofáját üsd! A szemét, a szemét!
PORFIRIJ Rajtad se fogott a keresztség! Sátánfajzat!
SZONYA Mért bántjátok? Mért bántjátok szegényt?
MIKOLKA Úgyis vágtatni fogsz! Vágtatni fogsz! Vágtatni!
SZONYA Vágtass, lovacska, kérlek, vágtass!

Mikolka eszelősen üti a lovat, mire az eldől, a többiekkel együtt a földön fekvő lónak esik, addig ütök, míg meg nem döglik. Szonya kétségbeesetten öleli a ló véres fejét, csókolgatja a szemét. Hirtelen a lovat játszó két rab közül az egyik, Raszkolnyikov, aki a ló fejrészét játssza, előhúzza kezét a lótestből, és széttépi a löfejet, alóla kibukkan a rab elgyötört arca. Szonya riadtan elhúzódik

RASZKOLNYIKOV Hála Istennek, hogy csak álom volt! Csak nem vagyok megint lázas? Úristen, hát lehet az? Hát lehet az, hogy én baltát fogok, és rávágok a fejére, szétzúzom a koponyáját... ragadós meleg vérben csúszkálók... Uram, hát lehet az? (Elkezdi lehúzni a lójelmezt a testéről) De hát az az öregasszony hitvány, ostoba és jelentéktelen, akiből senkinek semmi haszna nincs, sőt mindenkinek csak árt az uzsorakamatjaival. Mennyi jó ügy, hasznos kezdeményezés, amit megvalósíthatnánk a vénasszony pénzén. Még tegnap is... mikor odamentem... hogy elpróbáljam, még zálogot is vittem... tegnap is pontosan tudtam, hogy nem bírom... nem bírom megtenni... hogy rút, aljas dolog... Mikor jöttem tőle, a lépcsőn lefelé is ezt éreztem, aljas... Még a gondolatától is felfordul a gyomrom... Pedig hibátlan a számítás, logikus, mint a matematika... Öld meg az öregasszonyt, vedd el a pénzt, hogy aztán az egész emberiség javát szolgálj. Hát nem egyenlíti ki az egyszeri bünt ezer jöttet? Egy meghal, hogy százan élhessenek...

ZSOLTÁR Állj már le, Amper, ne mozogj annyit, baszd meg! Nem tudlak világítani! Madonna, mi van, nem merted szájon csókolni?
MADONNA Nemigen találtam a fogsorát!

A többiek lassan leszállnak az asztalról, visszahúzódnak a priccsükre, egyikük fölkatintja a villanyt

ZSOLTÁR Na! Próbáljuk újra!
SŰRŰ Jó lesz ez már így!
ZSOLTÁR Azt majd én eldöntöm, hogy mikor jó! Nem leszünk meg, három napunk van!

A rabok kényszeredetten mennek vissza az asztalhoz, Amper visszaveszi a lójelmezt

PEDRO Madonna! Mégiscsak jobb lenne ez bábuval.
BOROTVA Te nem is láttad, a seggében voltál.
PEDRO De éreztem.
SŰRŰ Te csak ne érezzél. Akkor kellett volna érezned, amikor a kislányba belenyúltál. (Röhög)
PEDRO Ha még egyszer ezt mondod... éjjel, mikor alszol... szöget verek a koponyádba!

Sűrű elhallgat

MADONNA Én nem tudom bábuval.
ZSOLTÁR (Pedróhoz) Öreg, akkor próbáld meg te! Madonna, te leszel a ló segge.
BOROTVA Az a neked való szerep, a lónak a segge! Jó leszel benne!

Röhögés, Zsoltár kérdően néz Madonnára

MADONNA Nem csinálom! Nem akarom!

AMPER Ha nem játszol, egyikőnk se mehet haza! Tésztaszűrőt csinálnak a seggedből, na, fogd már!
ZSOLTÁR Ti meg üssétek bátrabban!

Zsoltár Madonnának nyújtja a ló alsótestét, aki dühösen elveszi, és belebújik, magára rángatja. Újra lekapcsolják a lámpát. Felvillannak a zseblámpák, az egyik a Pedro kezében lévő kislány bábút világítja meg. Pedro rohagálni kezd a ló körül a bábuval. Mikolka vesztetül üti a lovat, és üvölt

MIKOLKA Lódulj! Gyerünk! Mozdulj már! Gyíiii! Üljetek föl mind! Na üljetek már föl!

RAZUMIHIN Megörültél, ember? Ilyen rossz gebét fogsz ekkora szekérbe?

MIKOLKA Ti csak üljetek föl! Birja ez! Megfuttatom én! Ha meg nem fut, agyonverem!

ANYA BÁBU De hát elpusztítod!

MIKOLKA Üssétek ti is! Na gyerünk! Húzz! Vágtass! Ne hagyj szegényben! Gyíiii!

A rabok most sokkal erősebben ütök, mint az előbb, a ló most ki is rúg. Az egyik rab feljajdul. A ló teljes erejéből próbál húzni. A zseblámpák egyre eszelősebben villognak

DUNYA Milyen szívós, fejsze kell neki! Legalább egyszerre vége!

LUZSIN A pofáját üsd, a szemét, a szemét!

PORFIRIJ Rajtad se fogott a keresztség, sátánfajzat!

ANYA BÁBU Mért bántjátok, mért bántjátok szegényt?

MIKOLKA Úgyis vágtatni fogsz! Vágtatni fogsz! Vágtatni!

ANYA BÁBU Vágtass, lovacska, vágtass! Meghalsz!

Mikolka és az összes rab eszelősen üti a lovat, rugdossák a földön, míg az meg nem döglik. Anya a bábuval kétségbeesetten öleli a ló szétnyílt véres fejét, csókolgatja a szemét, a száját. Raszkolnyikov és Szonya meg sem mozdulnak, mintha valóban meghaltak volna. Egy kis ideig néma csönd, a rabok ijedten összenéznek. Razumihin odalép, hogy lehúzza róluk a jelmezt, amikor Raszkolnyikov hirtelen széttépi a löfejet. Véres a homloka. Anya a bábuval megsimogatja Raszkolnyikov fejét, aki ellöki a kezét

RASZKOLNYIKOV Hála Istennek, hogy csak álom volt! Csak nem vagyok megint lázas? Úristen, hát lehet az? Hát lehet az, hogy megölttem? Hogy én öltem meg? Elaludtam. El tudtam aludni! Hogy alhattam el, mikor még semmi sincs elintézve? Igen, igen, a hurok, a hurkot nem vettem ki. Kész bizonyíték! (Kitépi a hurkot a ruhája alól) Egy vázsoncafát nem lehet gyanús! Vagy mégis? (Odarohan a priccséhez, a vázsoncafátokat a párnája alá gyűri) Nem, nem hiszem! A balta... a balta... azt lemostam... Az erszény! Az öregasszony erszénye véres volt! (Kifordítja a zsebeit, amin vérfoltok vannak, kitepi) Mindenütt vérnymok!

Homály piros szígszalagokat ragaszt a lábára

Hogy lehet ez? Mi ez, mi ez!? Ez már a büntetés?

ZSOLTÁR Állj már le! Előrerohantál. Ez csak a gyilkosság után jön.

AMPER Bassza meg!

Homály felkattintja a villanyt

ZSOLTÁR Egyébként jó volt, először.

AMPER Fáradt vagyok.

Egy rab, aki eddig világított, most előrejön, izmos, nagydarab, tele tetoválással

DADOGÓS Zso-Zsoltár! Én... én... én... tu... tu... tu... tudnék... j... já... játsz... játsz... játszani...

BOROTVA Mi lenne, ha megpróbálnál egyszer folyamatosan rizsázni? Te kis nyelvművelő.

DADOGÓS A j... j... jó ku... ku... kurva... any... any... anny...
BOROTVA Any... Any... Annyiszor foglak pofán baszni, ahányszor megszólalsz.
ZSOLTÁR Te, Borotva, nem félsz, hogy egyszer kíváncsi lesz, mekkora a zsírréteg a csontod és a bőröd között?

Méregetik egymást, aztán Borotva megvonja a vállát

AMPER *(Madonnához)* Neked nem fáj?
MADONNA *(nemet int a fejével, Amperhez, miközben szedi le magáról a lójelmezt)* Én nem éreztem semmit... ugyanúgy, mint akkor, amikor megütött... csak szúrta. Nem akart megállni a kés. Mintha vízbe szúrta volna. Nyugodtan néztem, ahogy eldől az a szemét. Spricelt a vére, szakaszosan, mint mikor rálépünk a locsolócsőre... Mért az én nőm kellett neki? Nem is ittam. Hazamentem. A kést nem dobtam el. Háromszor belevágtam a földbe, hogy lejöjjön róla a vér. Húsz perc múlva ott voltak a zsernyákok. A kést a kertben hagytam. Nem akartam odaadni. Solingeni. Tőle kaptam egy vásárban. Mire kimegyek, megeszi a vér meg a rozsda. Ó ott állt a kapuban, nem szólt, csak sírt. Ma sem tudom, melyikünkért.
ZSOLTÁR *(durván)* Hagynátok a lírást? Homály, a táblát!

A rabok újra elhelyezkednek, játszani kezdenek, Raszkolnyikov a csaphoz megy, bevizezi az arcát, mintha izzadna, kezébe veszi a harisnyáját, lefekszik a priccsre, alszik, Razumihin az ágya szélén ül, Raszkolnyikov hirtelen felriad látalmából

RAZUMIHIN Na, hála Istennek, hogy felébredtél. Harmadik napja nem vagy magadnál.
RASZKOLNYIKOV Három napja? Te azóta itt ülsz?

Razumihin bólint

Félrebeszéltem?
RAZUMIHIN Hajjaj, mi mindent!
RASZKOLNYIKOV Mégis miket, miket beszéltem?

Razumihin figyel, de nem válaszol

Mondjad már, miről!
RAZUMIHIN De odavagy! Mi van, csak nem félsz, hogy valami titkot fecsegsz ki?

Raszkolnyikov hirtelen behúzza a kezét a paplan alá, még mindig ott van nála a véres harisnya

Nyugalom. Nőkről nem beszéltél. Semmi értelmeset nem mondtál. A fejed fáj még?
RASZKOLNYIKOV Egészséges vagyok, semmi bajom.
RAZUMIHIN Nem úgy nézel ki.
RASZKOLNYIKOV Mondom, hogy semmi bajom. Hagyj már békén!
(Kimerülten visszahanyatlík)
RAZUMIHIN Szegény Mikolka is összevissza beszélt!
RASZKOLNYIKOV Mi van? Miről beszélsz? Ki az a Mikolka?
RAZUMIHIN A mázoló. Azzal vádolják, hogy megölte az öreg uzsoránőt és a hűgát, Lizavetát is.
RASZKOLNYIKOV Lizavetát?
RAZUMIHIN Igen, őt. Nem ismerted? Hozzám is járt. Varrta az ingemet. *(Felemeli Raszkolnyikov ingét)* A tiedet is ő foltozta. Így foltozni csak ő tud. Gyereket várt. Az a valaki hármát ölt meg. De hogy nem Mikolka volt a tettes, az biztos.
RASZKOLNYIKOV De akkor miért vádolják?
RAZUMIHIN Miért? Miért? Mert megtaláltak nála egy pár fülbevalót. Addig faggatták, amíg bevallotta, nem az utcán, hanem a lakásban találta.

Raszkolnyikovot rosszullet környékezi, majdnem elájul. Közben a jelenet alatt párhuzamosan látjuk, hogy Mikolka feláll, a hokedlijét kézbe veszi, bemegy a WC-be, közben nadrágszíját leoldozta. Elhúzza a nejlonszöngyöt, feláll a hokedlire, csak a kezeit látjuk, amivel a szíjat az ablak rácsára hurkolja. Az Anya fölriad, észreveszi az öngyilkosságra készülő Mikolkát, feláll, elrántja a nejlont, ami mögött Mikolka himbálódzik a szíjon

ANYA *(kiabálni kezd)* Gyertek! Segítetek! Még meghal itt nekünk!

Néhány rab felugrik, segítenek leszedni Mikolkát

Ejnye, hát ilyen madár vagy te? Csak így megölnéd magad. És a szüleid?

A rabok odasegítik egy asztalhoz, vizet hoznak neki, Porfirij lép oda, kiveri a kezéből a vizet, felkattintja az asztali lámpát, és mint egy vállatolólámpát az arcára irányítja

PORFIRIJ Mikolka! Miért nem jelentkeztl munkára?

Mikolka nem válaszol, Madonna sűg a példányból. Ez többször előfordul a darab során, szabadon kezelhető

MADONNA Mert mulatoztam.
MIKOLKA Mert mulatoztam.
PORFIRIJ És a fülbevaló hogy került hozzád?
MIKOLKA Az utcán találtam.
PORFIRIJ Az utcán?

Mikolka idegesen bólint

És tudod-e, hogy éppen abban az órában, amikor ti ott dolgoztatok és játszottatok, kiraboltak és meggyilkoltak egy öregasszonyt és a hűgát egy emelettel följebb.
MIKOLKA Nem, nem tudtam, nem hallottunk semmit.
PORFIRIJ És miért akartad felkötni magad?

Mikolka nem válaszol, mintha megsédülne

És miért akartad felkötni magad? *(Civilben)* Mi van veled, Véna?
MIKOLKA Mert félttem, mert azt gondoltam...
PORFIRIJ Mit gondoltál?
MIKOLKA Hogy elítélnék.
PORFIRIJ Hogy félhettél, ha egyszer ártatlan vagy?

A kérdés szinte civil, Mikolka egy ideig nem válaszol

(Megismétli) Hogy félhettél, ha egyszer ártatlan vagy?
MIKOLKA Mert érzem, hogy...
PORFIRIJ Mit érzel?

Mikolka nem válaszol

(Durván) Mit érzel?
MIKOLKA A bűnösségemet.
PORFIRIJ Miben vagy bűnös?
MIKOLKA Nem a járdán találtam én azt a fülbevalót, hanem...
PORFIRIJ Hanem?
MIKOLKA Verekedtünk a lépcsőházban, csak úgy barátságból Mitykával, amikor emberek jöttek a házmasterrel, abba hagytuk, és én visszahorantam a szobába, ahol mázoltunk, a vödörkért meg az ecsetekért, és egyszer csak az ajtóban, ami a lépcsőházra nyílik, ráléptem egy skatulyára. Kinyitottam. Fülbevaló volt benne.
RASZKOLNYIKOV *(felkiált)* Az ajtó mögött? Ott volt? Az ajtó mögött?
(Hirtelen felül)
RAZUMIHIN Ott volt. Hát aztán! Téged meg mi lelt?

RASZKOLNYIKOV Semmi. Semmi. *(Visszaereszkedik)*

RAZUMIHIN Már megint álmodsz?

RASZKOLNYIKOV Mondd tovább!

RAZUMIHIN Az árát elitta. És ezek most azt gondolják, hogy ettől már ő a bűnös. Na látod, ez az, ami engem feldühít. Mert, kértem én, nem lehet, hogy a fiú igazat mond, és tényleg ott volt? A valódi gyilkos ejthette el, amikor besurrant oda, mert jött a házmester. Most Porfirij, az unokabátyám, tudod, az a nyomozó, akiről egyszer már beszéltem, kihallgatja az összes zálogtulajdonost. Szerintem a gyilkos köztük van.

Raszkolnyikov megriad. Pedro és Madonna Véna ágyán ül, Véna a nyakát tapogatja, Pedro közelről vizsgálja

PEDRO Te hülye vagy? Tényleg felkötöd magad, ha nem veszem észre? HOMÁLY Próbálunk!

VÉNA Megint jönnek a patkányok. A falból, a repedésekből. Táncoztak az arcomon. Az orromat, a szememet csapkodják a farkukkal. A számba akar ugrani. *(Fuldoklik)* Rágcsálja a nyelvemet. Két lábra áll... szimatol a torkomban...

MADONNA *(Pedróhoz)* Elvonási tünetei vannak. Pedig már azt hittem, kigyógyult.

ZSOLTÁR *(felmászik Véna ágyára)* Véna, Véna! Figyelj rám! Mi a neved? Hm? Hol vagy? Hányat mutatok? Tudsz próbálni? *(Pofozza, üti, rángatja)* Mióta vagy itt? Tudsz próbálni? Hányat küldtél át a másvilágra? Hm? Hányat? Véletlen túladagolás, mi? Meséld anyádnak! Ezt csak a hülye zsaruknak tudtad bemészni.

SŰRŰ Miért nem hagyod békén? Nem látod, hogy rosszul van?

ZSOLTÁR Nem érdekel. Próbálnunk kell.

SŰRŰ De rosszul van, hadd pihenjen, miért hajtod annyira?

ZSOLTÁR Fogjátok már föl, hogy ez a kurva előadás az egyetlen esélyünk, hogy néhányan kimehessünk pár napra. És én haza akarok jutni, érted? Haza!

MADONNA Honnan tudod, hogy te mehetsz?

ZSOLTÁR Mert nekem muszáj, baszd meg, muszáj!

SŰRŰ Azt gondold, nekem nem muszáj? Négy éve nem láttam a kishúgomat!

Dadogós leszáll az ágyáról, odamegy a tévéhez, bekapcsolja

ZSOLTÁR *(ráüvölt)* Nincs vége a próbának!

DADOGÓS De ne... ne... nekem v... v... vége van.

Dadogós arrébb tolja az egyik díszletasztalt, leül a megszokott helyére, közben Zsoltár lerángatja Vénát az ágyáról, az asztalhoz löki, újra kezdődik a kihallgatás, Madonna zseblámpával világít, és sűg. Közben a rabok bekapcsolják a tévét, és lassan köré gyűlnek

PORFIRIJ Mikolka, miért nem jelentkeztél munkára?

VÉNA *(kiborul, elrúgja az asztalt)* Menjetelek a picsába!

Dadogós visszahajítja az ágyára

ZSOLTÁR *(rászól Pedróra, Sűrűre, Amperre és Homályra)* Ti meg menjetelek vissza próbálni!

HOMÁLY Ne!!! Megy a meccs!

ZSOLTÁR Ne mondjam még egyszer!

SŰRŰ Persze, te meg majd nézed, mi?

Zsoltár nem válaszol, gúnyosan nézi őket. Az előbb felszólított rabok odamennek a hátsó priccshez, asztalt húznak oda. Dunya és Anya parókat vesznek fel, és leülnek a székre, várnak, közben a tévében elkezdődött a meccs, a többi rab a tévét bámulja. Razumihin és Raszkolnyikov összekacsint, a tévé elé állnak, Razumihin megpróbálja a meccs hangját túlkiabálni, közben a hátsó asztal fölött felkapcsolják a villanyt, Raszkolnyikov ki akarja kapcsolni a tévét, a rabok nekiesnek

BOROTVA Hé! Mit csinálsz?

RASZKOLNYIKOV De én így nem tudok az anyámmal találkozni.

Anya és Dunya, akik eddig háttal ültek, odafordulnak, integetnek

BOROTVA Neked nincs is anyád.

Nézik egymást

RASZKOLNYIKOV De van! Itt a levele! *(Fogja a példányt, olvasni kezdi motyogva)*

A hátsó asztalnál Dunya és Anya ülnek háttal. Anya hangosan mondja a szöveget, az egész olyan, mint egy kánon

„Rogya, kedvesem! Képzeld csak, Szvidrigajlov úr, akinél Dunya nevelő volt, nem átalotta, hogy mocskos ajánlatot tegyen Dunyácnak, hogy zaklassa, hogy mindenféle jutalommal kecsegtesse, ha...” *(Megakad)*

ANYA „Most pedig tudatom veled, fiam, hogy Dunyának kérője akadt, és ő igent is mondott... a vőlegény jó embernek látszik...”

RASZKOLNYIKOV „Luzsinnak hívják. Amikor Dunya már kimondta az igent, kifejtette, hogy ő határozott gondolkodású ember, és csak becsületes lányt vesz el, akinek nincs hozománya, és aki kitapasztalta a szegénységet.”

Közben Anya Raszkolnyikovval együtt motyogja a szöveget, próbálja rögzíteni, főleg a nevet

Luzsin úr van olyan szíves, és segít nekünk az utazásban.

ANYA *(int, hogy innen már tudja a szöveget)* „Így aztán nemcsak huszonöt, hanem harminc rubelt tudok küldeni neked. Rogya! Szeresd Dunyát, szeresd úgy, ahogyan ő szeret téged, mert tudd, hogy ő jobban szeret még magánál is! *(Átforrósodik a hangja)* Te vagy a mindenünk, te vagy minden reménységünk, benned minden bizodalmunk. Ölel sirig szerető anyád.”

A rabok elcsendesednek, mindenki magába roskad, csend, csak a tévéből szűrődik ki halkan a meccs hangja, Raszkolnyikov leereszti a példányt

RASZKOLNYIKOV *(ironikusan)* „Rogya, szeresd Dunyát, ő jobban szeret még magánál is.” Magánál is jobban, vajon nem furdálja-e titkon a lelkiismeret, drága anyácskám, azért, hogy a lányát kész feláldozni a fiáért? Világos, ki itt a legfontosabb: Rogyon Romanovics Raszkolnyikov, azaz én, bizony, Rogya, a nagyszerű Rogya, az elsőszülött fiú. Hát azt tudja-e kegyed, Dunyecska, hogy nincs annál gyalázatosabb, mint...

RAZUMIHIN *(Raszkolnyikovhoz lép)* Rogya, de jó, hogy látlak! Hozzád indultam, felkísérlek. Oda nézz, világosság van a szobádban.

RASZKOLNYIKOV *(félre)* Lehet, hogy már a rendőrök várnak? *(Visszafordul Razumihinhez)* Akkor itt előbb el akarok búcsúzni tőled. Add a kezed, Isten áldjon!

RAZUMIHIN Mi lelt, Rogya?

RASZKOLNYIKOV Semmi. Gyerünk! Te leszel a tanúm!

Razumihin értetlenül néz rá, Raszkolnyikov és Razumihin belépnek Raszkolnyikov szobájába. Anya és Dunya boldog, elragadtatott kiáltással fogadják őket

ANYA Rogya, kisfiam!

DUNYA Bátyám!

Raszkolnyikov nem képes megmozdulni, viszonzni az öleléseket, csókokat, hirtelen elvágódik

ANYA Rogya, jaj, Rogyám!

RAZUMIHIN *(ölbe kapja a beteget, és a priccse feketi)* Nincs semmi baj, semmiség, csak elájult! Vízet!
RASZKOLNYIKOV *(felül)* Menjetek haza!... Ő majd elkísér!... Majd holnap... holnap mindent... Várjatok! Már régebben érkeztek?
ANYA Még az este, borzasztó sokat késett a vonat. Rogyám! Én el nem megyek innen. Három éve nem láttalak!
RASZKOLNYIKOV Találkoztatok Luzsinnal?
DUNYA Még nem, de már tudja, hogy megérkeztek.
RASZKOLNYIKOV Dunya! Ki kell adnod az útját.
ANYA Istenem!
DUNYA Gondold meg, mit beszélsz, Rogya! Látom, olyan állapotban vagy most...
RASZKOLNYIKOV Azt hiszed, félbeszélék? Te miattam akarsz hozzámenni. De én nem fogadom el ezt az áldozatot. Ez a házasság alávaló dolog... lehet, hogy én gazember vagyok, de akkor sem te fizetsz érte. Mert ha én aljas vagyok is, egy aljas lány nem lehet a testvérem. Úgyhogy válassz: vagy én, vagy Luzsin!
RAZUMIHIN Megőrültél, te zsarnok?
RASZKOLNYIKOV Most menjetek!

Raszkolnyikov kimerülten visszahanyatlék az ágyára, Razumihin és Dunya összenéznek, Razumihin zavarba jön

DUNYA Menjünk, anyácskám! Legalább a szobából!
ANYA *(színpogva)* Én nem megyek el. Semmi áron. Meghúzódom itt valahol.
ZSOLTÁR Na jó, ezt a jelenetet kibasszuk! Siránkoztok itt összevissza!
PEDRO Ne szórakozzá! Hetek óta ezen tökölnék!
ZSOLTÁR Csak egyre szarabbul megy, öreg.
PEDRO Meg fontos, hogy az anyjával milyen a kapcsolata, ugye, Dunya?
SÚRÚ Sűrű, Sűrű a nevem.
PEDRO Jó' van, Sűrű, megjegyeztem.
SÚRÚ Ajánlom is!
HOMÁLY Nekem így is alig van jelenetem! Azt akarod, hogy ne menjek ki? De akkor te se mégy ám haza, Zsoltár! Garantálom!

Feszülten nézik egymást

AMPER Az lenne jó, ha mindannyian kimehetnénk.
BOROTVA *(Amperhez)* Megmondta a nevelőtiszt, csak az jöhet szóba, aki már legalább a felét letöltötte, és van néhány jó pontja.
AMPER Talán enyhítik a büntetésem.
ZSOLTÁR Persze! Áthúzhatsz a fegyházból a börtönbe. Ott már a folyosóra is kimehetsz. Ha neked ennyi szabadság elég. Borotva, te jössz!
BOROTVA Ne! Ma nem akarok melós lenni. Utálok a melósokat.
HOMÁLY Persze, hogy utálok, egész életemben a nők tartottak el. Addig futtattad őket, míg az egyik rá nem szaladt a borotvádra. Ez a hülye azt vallotta, hogy ő csak tartotta a borotvát, a kurva meg tízszer rászaladt.
BOROTVA Csak nyolcszor.

A rabok röhögnek

AMPER Nem tudok ti komolyan venni semmit! Csak elhülyéskedtek itt az időt!
HOMÁLY Ne legyél má' ilyen fasz! Nem azért zártak be minket, hogy elhülyéskedjünk?
AMPER Nem! Nem! Egyáltalán nem!
BOROTVA Miért, nekem talán kidolgozott programod van az elkövetkezendő hat évre?
AMPER És ha igen?
BOROTVA Na ne röhögtesz már!
AMPER Miért? Szerinted ez így jó? Hogy csak úgy eltelik egyik nap a másik után? Ezt a kurva színházat sem akartátok! Ha én meg Zsoltár nem beszélünk rá benneteket, csak a tévét bámulnátok egész nap. Két-

ezer-százkilencven nap. Még kétezer-százkilencvenszer fogom látni a mocskos pofátokat, ha kinyitom a szemem.
HOMÁLY Az enyémet ennyiszor biztos nem.
BOROTVA Az enyémet se. De ha akarod, mielőtt kinyitod, kiszúrhatom.
ZSOLTÁR Kuss legyen! Ha már tényleg nem próbáltok tovább, pofázást befejezni!
BOROTVA Ez is teljesen meg van kattanva. *(Elmegy a priccsehez, lefekszik)*

A meccsnek vége van, a többiek is elrendezkednek a cellában, a többi priccsen. Csak Amper, Zsoltár és Pedro nem fekszenek le, Amper Zsoltár ágyához ül

ZSOLTÁR *(Amperhez)* Látod, ezekkel a barmokkal nem lehet beszélni. Örülök, ha betanulják a szöveget, és elbőfögik valahogy. Ha nem lesz kész holnapután, baszhatjuk.
AMPER Neked mennyi van még?
ZSOLTÁR Sok... Nem mindegy? Tényleg ne gondoldj rá, nem érdemes. Te talán enyhítést fogsz kapni. De az is lehet, hogy téged engednek ki.
AMPER És téged szerinted kiengednek? Lehet az?
ZSOLTÁR Muszáj. Van egy elintézetlen ügyem. És én nem szeretek tarotzni.
AMPER Hogy érted ezt?

Zsoltár mosolyog, nem válaszol

De lehet az, hogy kimenj? Hogy téged... ?
ZSOLTÁR Itt bármi lehet.
AMPER És miért csak kettőt engednek ki?
ZSOLTÁR Miért? Miért? Gondolkozz! *(Hangosabban, hogy mindenki meghallhassa)* De lehet, hogy kettőt se.
AMPER Nekem már így is olyan, mintha meghaltam volna, csak tovább tart.

Közben Pedro feláll, úgy tűnik, mintha tornagyakorlatokat végezne, csak lassan derül ki, hogy pantomimezik. A többiek heccelik, de Pedro rájuk sem hederít, egyszer csak odamegy Borotva mögé, elkezd köré „falat húzni”, „felépíti” szinte az egész cellát, majd egy ablakot csinál, amin rácsok vannak. Megpróbálja kifeszíteni, rázza, megpróbál kibújni a rácsok között, ez nem sikerül. Kitépi a rácsot, majd elindul a szabadba

SÚRÚ Riadó! Fogják el, szökik az öreg pedofil, riadó, ovisok veszélyben!
BÖRTÖNŐR I. *(kintről)* Takarodó! Létszám-ellenőrzésre felkészülni!

A rabok az ágyaik elé állnak, még Dadogós is leszáll, Vénát úgy kell támogatni

BÖRTÖNŐR I. *(kintről)* Huszonkettes cella rendben!
ZSOLTÁR *(Vénára mutat)* Csináljatok vele valamit!

Nyílik az ajtó, belép Börtönőr I. Zsoltár bemegy a nejlonnal elkerített WC-be, hogy magára vonja az őrfigyelmét

BÖRTÖNŐR I. *(szigorúan körbenéz)* Mi van, nem bírja ki, 1245-ös!?
ZSOLTÁR *(kiszól)* Sürgős!
BÖRTÖNŐR I. Azonnal jöjjön ki!
ZSOLTÁR Sürgős!
BÖRTÖNŐR I. Jöjjön ki!

Zsoltár sliccét gombolgatva kijön, dühös, beáll a sorba

HOMÁLY Örmester úrnak jelentem, a huszonegyes cella teljes létszám-ban felsorakozott.

Véna megszédül, Sűrű, aki mellette áll, átkarolja, lopva az őrfelé pillant, aki éppen háttal áll neki, hirtelen megfordul, és észreveszi Véna rosszulletét

BÖRTÖNŐR I. Magának mi baja?
 VÉNA *(nem tud válaszolni, zavartan beszél)* Nem tudom... semmi... lehet, hogy... a patkányok... jönnek...
 BÖRTÖNŐR I. *(közelről vizsgálgatja, hirtelen felfeszíti Véna állát a gumibottal, a rabok feszülten figyelnek)* Mi baja van?
 ZSOLTÁR Semmi, csak két napja lázas, nem akar betegszobára menni. Tudja... az előadás miatt.
 BÖRTÖNŐR I. Engem ez nem érdekel! Ha reggelig nem lesz jobban, jelentkezzen az orvosnál! *(Kimegy, kintről halljuk a hangját)* Huszon-egy cella rendben! Egy perc múlva villanyoltás!
 ZSOLTÁR *(Vénához lép, irtóztatós pofont ken le neki)* Szedd össze magad! Különben... kikészítelek!
 SÚRÚ Hagyd már! Ő is haza akar menni!
 ZSOLTÁR Nem akar ez menni sehova, illetve ahová ő megy, ott se jövő, se holnap.
 VÉNA *(dadogva)* Ott boldogok a holnapok.
 ZSOLTÁR Szerencsétlen.

A rabok elcsendesednek, mindenki a helyére megy, Amper az ágyán fekszik, Zsoltár a csapnál mosakszik, Homály Sűrűhöz lép

HOMÁLY Ne kötözködj Zsoltárral, nem érdemes!
 SÚRÚ Mi a faszért raktak minket egy cellába ezekkel a gyilkosokkal?
 HOMÁLY Hogy tanuljunk...
 SÚRÚ Zsoltár komolyan azt hiszi, hogy kiengednek egy bérgyilkost? Akkor már inkább egy tolvajt vagy egy sikkasztót.
 HOMÁLY Sikkasztó vagy bérgyilkos, itt nem ez számít!
 SÚRÚ Hát akkor mi számít?

Közben Zsoltár befejezte a mosakodást, Homály ellép Sűrűtől, aki félve Zsoltárra pillant. Madonna Pedrohoz megy, Pedro megmutatja neki a családi fotóit

MADONNA Már megint a...
 PEDRO *(Madonnához)* Az unokáim. Őket akarom látni még utoljára. Úgy sincs már sok hátra.
 MADONNA Jó formában vagy te még, öreg.
 PEDRO Egyetlenegyszer még látni akarom a teljes égboltot, a Göncöllal, a csillagokkal, falak nélkül. Ezt az egész száznyolcvan fokos örületet.

Amper a szöveget gyakorolja, a többi rab lepíszegi, rászólnak, hogy aludjon már, de csak memorizálja Raszkolnyikov szövegét. Leoltják a villanyt, Amper előveszi a zseblámpát, belenéz a példányba

AMPER Szabadság és hatalom, de kivált hatalom! A sok reszkető teremtményen, az egész hangyabolyon... Milyen nyomorultak az emberek! Hát lehet szeretni őket? Lehet szenvedni értük? Ugyan, dehogy... marokra fogni, és... Jót tenni, ezekkel? Miféle jót?... De milyen alapon döntse el az ember, hogy ő maga miféle: reszkető teremtmény, vagy olyan, akinek joga van?... Át kell lépni... a határt... merni kell...

A jelenet alatt Borotva odaszólitja magához Madonnát, Madonna engedelmesen Borotva ágyába fekszik, Borotva átöleli, Madonna elhúzódik tőle. Amper néha átpillant rájuk

BOROTVA Ne szarakodj!
 MADONNA Még mindenki ébren van... Ma nem akarom! *(Amperre néz)*
 BOROTVA *(erőszakoskodik)* Ne játszd meg magad! Csak addig élsz, ameddig én megvédelek, köcsög!

Feszült csend, majd dulakodnak, egy erőszakos szeretkezés hangját halljuk, Madonna nyöszörög, a rabok némelyike vágyakozva nézi őket

Mást akarsz, mi? Kit? Kit? Na mondd el, milyen? Milyen veled? Elképzelted már, mi? *(Lihegés)* Szeretem, ha nyöszörögsz!

Erre Madonna abbahagyja a nyöszörgést

Na nyöszörögj, nyöszörögj már! *(Elévez)* Most átmehetsz Zsoltárhoz! DADOGÓS Ho... ho... hozzám k... k... küldd.
 BOROTVA Te maradj! Neked már tegnapelőtt megvolt. És még nem fizetted ki!

Madonna felül, elindul a saját ágyához

Azt mondtam, hogy Zsoltárhoz menj! *(Zsoltárnak)* De ma ötszáz, lógsz két héttel!

Madonna elindul Zsoltárhoz, de megáll Amper ágyánál. Amper felnéz egy pillanatra, majd újrakezdi a monológot, olyan, mintha a szövegbe menekülne. Madonna továbbmegy, megáll Zsoltár ágyánál, aki felhajtja a pokrócot, Madonna letérdel, Zsoltár betakarja

ZSOLTÁR Na, énekelj neki!
 AMPER *(mintha a szövegébe menekülne)* De nemcsak a legnagyobbak, de mind, aki csak egy csöppet is kiválik a többi közül, okvetlenül bűnössé kell hogy legyen, a többi pedig – pigmeusok, tetvek, rabszolgák, por, aki csak trágázni jó, az ő életük az engedelmeskedés, örülnek, ha engedelmeskedhetnek. És ennek így is kell lennie, hiszen engedelmessegre születtek... ez a természet törvénye...! Engedelmeskedj, reszkető teremtmény!

Amikor Zsoltár elévez, eltolja Madonnát, aki feláll, lassan a csaphoz megy, megeresztli a vizet, kiöblíti a száját. Zene

Vagyok a nőstény.
 Leszek a hím.
 Vagyok a gyilkos.
 Leszek a hír.
 Vagyok a köcsög.
 Leszek a sír.
 S ha semmi más nem,
 A félelem segít...

Vagyok a brazil.
 Leszek a fehér.
 Vagyok a törköly.
 Leszek a kenyér.
 Vagyok a sovány.
 Leszek a kövér.
 S ha semmi más nem,
 A félelem segít.

Vagyok a forrás.
 Leszek a vér.
 Vagyok a halál.
 Leszek a lét.
 Vagyok a sötét.
 Leszek a fény.
 S ha semmi más nem,
 A félelem segít.

Második felvonás

Reggel a cellában. Sűrű és Véna kártyáznak, Pedro és Dadogós a pantomimezést gyakorolja, Homály, Amper és Zsoltár az asztalnál ülnek, egy jelenetet próbálnak. Borotva és Madonna nincsenek bent a cellában

PORFIRIJ Olvastam a cikkét, A bűnről, ez a címe, ha jól emlékszem. őszintén gratulálok hozzá. Nagyon érdekes.
 RASZKOLNYIKOV De honnan tudta meg, hogy én írtam, csak betűvel volt szignálva.

PORFIRIJ A szerkesztő jó ismerősöm. Engem igazából a cikk vége érdekelt, ahol azt fejtegeti, hogy van a világon néhány ember, akinek lehet... sőt nemcsak lehet, de akinek teljes joga van mindenféle gázságot és bűnt elkövetni. Merthogy a törvényt nem az ő számukra írták. RAZUMIHIN Micsoda? Mit beszéltek? Joguk van a bűnre? Hát ez...

PORFIRIJ (*Razumihinnek*) Raszkolnyikov úr ebben a cikkében kétféle osztja az embereket, közönségesekre és nem közönségesekre. A közönséges ember legyen engedelmes, annak nincs joga áthágni a törvényt, mert ő, ugye, közönséges, nyersanyag, csak szaporodásra jó. A nem közönséges viszont joggal elkövethet mindenféle bűnt, és így is, úgy is megszegheti a törvényt, éppen mert nem közönséges...

RAZUMIHIN Rogya, te ilyet nem írhattál.

RASZKOLNYIKOV Én nem egészen ezt írtam. Egyáltalán nem állítom, hogy a nem közönséges ember okvetlenül köteles mindenféle gázságot elkövetni, mint ahogy ön mondta. Csak felvetem a gondolatot, hogy a nem közönséges embernek joga van, persze nem hivatalos joga, lelkiismeret-furdalás nélkül átlépni bizonyos akadályokon, de csak az esetben, ha eszméjét, talán az egész emberiség számára üdvös eszméjét másképpen megvalósítani nem tudja. Mert nézetem szerint az emberiség előrevivői, a Lü... kur... Lü... kur... Lükurgoszok (*Nem tudja kimondani*), Szolónok, Mohamedek, Napóleonok mind egytől egyig törvényszegők voltak. Már csak azért is, mert új törvényt hoztak. És ha kellett, nem riadtak vissza a vérontástól sem, még ha ártatlan vér árán tudták is a céljukat elérni. Ebből következik, hogy az emberiség jötevői, előrevivői nagyrészt félelmetes vérontók voltak.

AMPER (*civilben*) Hát ez nem igaz! Azt se tudom, kik ezek! Napóleon még csak hagyján... de ez a Lü... kur... na ne! Nem lehetne egy kicsit egyszerűbben? Vagy az egészet kihagyni? Azt hiszed, meg fogják érteni ezek a hülyék? Mi se értjük.

PEDRO Lükurgosz és Szolón görög államférfiak voltak, kábé kétezeröt száz évvel ezelőtt. Mohamed meg a mohamedán vallást alapította. Az iszlám. A Khomeini. Szokott lenni a tévében.

HOMÁLY Jó' van, Pedro, csak nehogy görcsöt kapjal az agymunkától. Te földrajz szakos voltál, nem?

ZSOLTÁR (*Amperhez*) Akkor próbáld meg a saját szavaiddal.

AMPER Na ne szórakozz!

HOMÁLY Azér' megpróbálhatod.

AMPER Na szóval. Egyszerűen arról van szó, hogy vannak, akiknek lehet bűnt elkövetni, és vannak, akiknek nem. A nagy embereknek lehet, nekünk meg nem. Illetve nekünk is lehet, csak nem úgy. Mert a nagy emberek nem olyanok, mint mi. Tehát nekik másképp lehet, vagyis-hogy mer' ők, hogy mondta... nem közönségesek... meg hogy nem kell lelkiismeret. Nekik.

ZSOLTÁR Hát nem pont ezt mondja.

HOMÁLY Inkább térjünk vissza az eredetihez.

RASZKOLNYIKOV Tehát... nyugtalanságra egyébként semmi ok, a tömeg jóformán sohasem ismeri el ezt a jogukat. Lefejezi vagy felakasztja őket. Későbbi nemzedékeiben ugyanez a tömeg szobrot emel a kivégzetteknek, és leborul előttük. Ebből következik, hogy számomra mindkettőnek egyenlő joga van a létehez. Éljen az örökös háború. Persze csak míg az Új-Jeruzsálem el nem érkezik.

PORFIRIJ Ön tehát mégiscsak hisz az Új-Jeruzsálemben.

RASZKOLNYIKOV Hiszek.

PORFIRIJ És... Istenben is hisz?

RASZKOLNYIKOV Hiszek.

PORFIRIJ És Lázár feltámasztását is hiszi?

RASZKOLNYIKOV Igen... Miért érdekli ez?

PORFIRIJ Szó szerint hiszi?

RASZKOLNYIKOV Szó szerint.

PORFIRIJ Csak úgy kérdeztem, érdekelt. Mondja, sok az olyan ember, akinek joga van gyilkolni? Mert ismerje el... csöppet sem kellemes, ha nagyon sokan vannak, nem igaz?

RASZKOLNYIKOV Emiatt ne fájjon a feje, bíró úr, általában igen kevés olyan ember születik, akinek új eszméje támad, sőt, aki csak egy párányi újat is tudna...

RAZUMIHIN Ugratjátok egymást, Rogya? Szerinted jó lelkiismerettel lehet vért ontani? Ez a jó lelkiismerettel való vérontás számomra még szörnyűbb, mint az, amit a hatóság vagy a törvény szentesít...

PORFIRIJ Tökéletesen igaz, még szörnyűbb.

RASZKOLNYIKOV Én a cikkemben csak céloztam erre.

PORFIRIJ Bocsásson meg, engem mégiscsak aggasztanak bizonyos gyakorlati lehetőségek. Mert mi van, ha, mondjuk, egy fiatalember fejébe veszi, hogy ő Napóleon, illetőleg hogy Napóleon lesz belőle. És hát gyerünk, lépünk át az akadályokon. És kitalálja, hogy valami nagyobb hadműveletet kell végrehajtania, de ahhoz pénz kell, és nekiáll, hogy megszerezze a pénzt. Bármilyen áron.

RASZKOLNYIKOV Igen, elismerem, ilyen esetek szükségképpen lesznek. Kivált ostoba és hiú emberek kapják be a horgot, különösen a fiatalság.

PORFIRIJ Na látja. És mi lesz akkor?

RASZKOLNYIKOV Lesz, ami lesz. Én erről nem tehetek. Így van, és így is marad. (*Razumihin felé int*) Ön azt mondta az előbb, hogy megengedem a vérontást. Hát aztán! A társadalom jól körülbástyázta magát. Van Szibéria, kényszermunka, börtön, börtönőr, vizsgálóbíró... nem kell nyugtalankodni. Fogják meg a tolvajt!

PORFIRIJ És ha megfogtuk?

RASZKOLNYIKOV Akkor úgy kell neki!

PORFIRIJ Milyen logikus! De a lelkiismerete!

RASZKOLNYIKOV Ahhoz kinek mi köze?

PORFIRIJ Csak úgy érdeklődöm. Emberiességből.

RASZKOLNYIKOV Akinek van lelkiismerete, az szenvedjen, ha elismeri, hogy vétett. Ez még ráadás a kényszermunka tetejébe.

PORFIRIJ Engedjen meg, uram, még egy kis kérdés. Lehet, hogy meg fog haragudni... de kikívánczik belőlem... ugye, amikor azt a cikket írta... szinte lehetetlen, hogy önmagát is oda ne számította volna... legalább egy icipicikét, a nem közönségesekhez. Ugye, hogy így van?

RASZKOLNYIKOV Könnyen meglehet.

PORFIRIJ Viszont ha így van, akkor nyilván ön is rá tudná szólni magát, szorult helyzetben vagy az emberiség javának előremozdítása érdekében, hogy áthágja a határt, például raboljon, öljön.

RASZKOLNYIKOV Ha megtenném, bizonyára nem mesélném el önnek.

RAZUMIHIN Vajon nem egy ilyen fiók-Napóleon verte agyon fejével a múlt héten az öreg uzsorásnőt és az unokahúgát?

Raszkolnyikov feláll, elindul

PORFIRIJ Máris itthagya? Nagyon örülök, hogy megismerhettem. Ami pedig a kérését illeti a zálogtárgyaival kapcsolatosan, írjon egy listát, úgy, ahogy mondtam, de a legjobb személyesen, ha elhozza a napokban, akár már holnap, tizenegyor biztos bent leszek.

RASZKOLNYIKOV Szóval hivatalosan ki akar hallgatni?

PORFIRIJ Ugyan már. Arra egyelőre semmi szükség. De tudja, az összes zálogtulajdonossal beszéltem már. Ideje, hogy önt is mint utolsót... Igaz is... (*Razumihinhez*) mennyit rágtad a fületem a miatt a Mikolka miatt. Tudom, hogy ártatlan a fiú, de hát mit tehettem. Mert voltaképp arról van szó, hogy amikor ön felment a lépcsőn... Bocsánat... nyolc óra tájban volt, igaz?

RASZKOLNYIKOV Nyolckor. Igen.

PORFIRIJ Nem látta véletlenül, hogy az első emeleti lakás...

Kinyílik a cella ajtaja, hangoskodva belép Borotva és Madonna. Munkából tértek haza. Borotva elővesz három szál cigarettát, Zsoltárnak, Sűrűnek és Homálnak adja, közben folyamatosan beszél

BOROTVA (*Szonyára mutatva*) Ez a kis köcsög rám akarta borítani a polcot, mer' elgurultak a labdáim.

MADONNA Nem igaz. Nem akartam rád borítani. Magától dőlt.

BOROTVA Persze, magától. Földrengés volt, mi, és pont alattam?

PEDRO És hány labdát varrtatok?

MADONNA Ötöt. De ő csak egyet csinált. Én dolgozom helyette.

BOROTVA Nekem nem megy a tűzködés. Meggömbülnek az ujjaim, és akkor hogy nyúlok be neked?

Leülnek, rágyújtanak

ZSOLTÁR (*Dadogóshoz*) Ciceró, takard el a kukucskát!
DADOGÓS Mér' mi... mi... mindig én?
ZSOLTÁR Kinek van a legnagyobb segge? Úgyhogy vidd oda!

Dadogós a cellaajtóba áll

VÉNA Mozogjál! Ne legyél feltűnő!

Dadogós a cellaajtó előtt megpróbál mozogni. A többiek csendben pöfékelnek, egy darabig nézik Dadogós idéetlen mozgását

SÚRÚ Ciceró! Jobb, ha állsz!

Tovább pöfékelnek

BOROTVA (*odaviszi mind a három csikket Dadogósnak, a szájába nyomja*)
Ez a tiéd! Jutalom!
HOMÁLY Nem hiszem, hogy végig tudjuk csinálni. Nem megy ez nekünk.
ZSOLTÁR Ezt meg ne halljam még egyszer! Dolgozni kell rajta!
BOROTVA (*Zsoltárhoz*) Dolgozni!... Ezt a szót ki nem állhatom. Az emberek esznek, isznak, basznak, alszanak. És tudod, mért dolgoznak? Hogy másnap ugyanígy ehessenek, ihassanak, baszhassanak és alhassanak. És ezt nevezik reménynek vagy jövőnek, vagy holnapnak, érted? A másnap ugyanazt. Miért? Te érted ezt, te tudod, Zsoltár?
AMPER Borotva! Mi lett volna, ha anyád egy kicsit kisebb aggyal áld meg?

Csend

ZSOLTÁR (*Borotvához*) Ha ennyire utálod, miért jársz dolgozni?
BOROTVA (*Madonna felé int*) Vigyáznom kell rá.
SÚRÚ Meg hogy üzletelj a strasbourggi indiánokkal.
BOROTVA Na és, szeretem a pénzt. Miért, te nem?
SÚRÚ De. Azért vagyok itt.
BOROTVA Ma minden pénz. A vágy is pénz, a hatalom is pénz, a faszod is... a gyereked is, az anyád is. Kategóriába szabott értéke van mindennek... Biztosítható!
PEDRO (*Borotvához*) Te Borotva! Sok bajod van neked az élettel!
BOROTVA Nem. Az életnek van baja velem.
MADONNA Akkor mér' nem vágod el?

Nézik egymást. Nyílik a cellaajtó, az egész cella a füstöt hessegeti, belépnek a börtönőrök, Dadogóst úgy kell eltolni az ajtóból

BÖRTÖNŐR I. Mi ez itt, klubdelután? 1214-es, beszélőre!

Véna elindul az ajtó felé

BÖRTÖNŐR II. Álljon meg!
BÖRTÖNŐR I. A nevelőtisztjük üzeni a kórházból, hogy ne hozzanak rá szégyent!
AMPER Sikerült a műtétje?
BÖRTÖNŐR I. Sikerült. Az előadásra megpróbál kijönni. És legalább jókat fogunk röhögni?
SÚRÚ Hát jókat.
BÖRTÖNŐR I. Na próbáljanak!

A börtönőrök kimennek Vénával együtt, a rabok elhelyezkednek a következő jelenethez. Pedro kézbe veszi az első álomban látott, összeeskábált bábút,

amivel már gyakorolt Dadogóssal. Dadogós elkezd a játékot Amper helyett, aki méltatlankodik, de Zsoltár leinti. A bábú ezúttal Polenyka, hangját Súrú adja

DADOGÓS (*Raszkolnyikovot játssza*) Vé... vé... véres lettem, csu... csu... csurom vé... vé...

AMPER Mit csinálsz? Én jövök!

ZSOLTÁR Hagyd, Amper, hadd bontakozzon ki!

POLENYKA Bácsi, tessék várni... mondja meg, kérem, hogy hívják, és hol lakik?

DADOGÓS (*hatalmas mancsát a Polenyka bábura teszi*) Ki... ki... ki kül... kül... dött...

POLENYKA Szonya testvérem küldött. Azt üzeni, hogy köszönjük a pénzt.
DADOGÓS Tu... tu... tu... tudtam. És sze... sze... szereted őt?

POLENYKA A legjobban a világon.

SÚRÚ (*rászól Dadogósnak, aki hozzá beszél*) A bábút nézd!

DADOGÓS És en... en... engem is sze... sze... szeretni fogsz?

POLENYKA (*felelet helyett átöleli Dadogóst, sírni kezd*) Fáj a szívem apácskáért.

Közben a rabok kuncognak, valahányszor Dadogós megszólal. Dadogós ügyetlenül öleli át a bábút, mintha meg akarná fojtani, Pedro a bábúval próbál szabadulni a szorításból. Raszkolnyikov közelebb lép, ő nem nevet, figyelni Dadogós átélt játékát

DADOGÓS És tu... tu... tudsz... im... im...

POLENYKA Hát persze, hogy tudok imádkozni. Már nagy vagyok. Magam imádkozom. Szonyáért is szoktam.

DADOGÓS Po... po... po... le... cs... cs... ka... Engem Ro... ro... rogy...

A rabok nagyon röhögnek, Raszkolnyikov át akarja venni a bábút. Dadogós nem adja oda. Szorítja magához, Raszkolnyikov megpróbálja erőszakkal elvenni, de nem lehet, rövid ideig farkasszemet néznek, Dadogós már majdnem sír, de végül elengedi Polenykát

RASZKOLNYIKOV (*finoman öleli magához a bábút*) Rogyion Romanovics Raszkolnyikovnak hívnak, imádkozz néha értem is, csak annyit, Rogyionnak, a te szolgádnak.

Dadogós az ágyához megy, nem nézi tovább a jelenetet

POLENYKA (*szenvedélyesen*) Ezentúl, amíg csak élek, mindig imádkozni fogok magáért. (*Újra megöleli Raszkolnyikovot*)

RASZKOLNYIKOV (*eltasítja*) Elég, ebből elég! Elég a lázalmokból, a képzelt rémségekből, még élek. Vagy talán az imént nem éltem? Nem igaz, hogy meghalt az életem az öreg anyókával! Jöjjön el neki a menynek országa, elég volt, anyókám, ideje, hogy nyugodni térj! Most az akarat és az erő országa jön, majd elvállik, hogy ki marad felül. És én már-már beletörődtem, hogy egy arasznyi helyen éljek holtomig. (*Körülnéz a cellában, majd gúnyos mosollyal*) Megkértem a kislányt, hogy könyörögjön szegény Rogyionért, ez jó lesz... igen, ez jó lesz... mindenesetre.

Raszkolnyikov a jelenet után a priccére fekszik, Anya, Dunya és Razumihin belépnek Raszkolnyikov szobájába

Jó, hogy jöttök. Át akartam menni hozzátok, de a ruhám miatt nem mehettem. Elfelejtettem szólni a háziasszonynak, hogy mossa ki a vért. ANYA A vért? Micsoda vért?

RASZKOLNYIKOV Semmi! Ne ijedezzek, anyácskám. Tegnap véreztem össze. Amikor egy kicsit zavart fejjel bolyongtam, és belebotlottam egy elgázolt emberbe, és segitettem felvinni a lakására. Anyácskám, menthetlen hibát követtem el. Az egész pénzt, amit küldött, odaadtam az elgázolt ember feleségének temetésre. Csakugyan nem voltam esze-men. De talán maga is odaadta volna, ha látja őket. Ott a három kis árva. És az a szerencsétlen tüdőbeteg asszony. Egy felnőtt lányuk van,

aki... Nekem persze nem volt jogom, belátom, hiszen tudom, milyen áldozatba került előteremteni azt a pénzt. Aki segíteni akar, előbb szerezzen jogot rá, *(Magából kikelve)* vagy „dögöljete meg, kutyák, ha nem tetszik”. Eh, különben mindez ostobaság. Szóval csak azt akartam mondani, hogy bocsánatot kérek, anyácskám!

ANYA Hagyjuk ezt, Rogyám, én bízom benned. Minden, amit teszel, csak jó lehet.

RASZKOLNYIKOV Kár annyira biznia. *(Zavart csend)*

ANYA *(megtöri a csendet)* Tudod, fiam, hogy Marfa Petrovna meghalt?

RASZKOLNYIKOV Ki az a Marfa Petrovna?

ANYA Istenem! Hát a Szvidrigajlov felesége, akiről írtam neked.

RASZKOLNYIKOV Már emlékszem. Szóval meghalt? És hogyan?

ANYA Hirtelen. Alighanem az a züllött férje az oka a halálának. Kegyetlenül megverte, azt mondják.

RASZKOLNYIKOV Minek mesél nekem ilyen ostobaságokról, anyácskám? Dunya! Bocsánatot kérek a tegnapiért, de ami a lényegét illeti, nem engedhetek. Vagy én, vagy Luzsin.

ANYA Na de Rogya, Rogya!

DUNYA Bátyám, tévedsz, ha azt hiszed, hogy én feláldozom magam valakinek a kedvéért. Erről szó sincs. Én azért megyek Luzsin úrhoz, mert két rossz közül a kisebbiket választom.

RASZKOLNYIKOV Nem hiszem el, hogy becsülöd azt az embert. Tehát pénzért adod el magad. Ez aljasság.

DUNYA Nem, nem igaz. Nem megyek hozzá, ha nem leszek meggyőződve róla, hogy tisztel és becsül. Szerencsére erről még ma megbizonyosodhatom. És még ha igazad volna is, nem szívtelesség így beszélni velem? Ha tönkreteszek valakit, hát csak magamat. Én nem öltem meg senkit.

Raszkolnyikov elsápad, rosszullett környékezi

Rogya! Mi lelt?

ANYA Ūristen! Ájulásba kergeted!

RASZKOLNYIKOV Ne... ne... ostobaság. Ájulásról szó sincs, csak szédülök egy kicsit. És... és hogyan akarsz még ma meggyőződni róla?

DUNYA Anyácskám, mutassa meg neki a meggyőződni róla?

ANYA Luzsin űr találkoznai szeretne velünk.

RASZKOLNYIKOV Különös. Miért tiltakozom én ennyire? *(Dunya-hoz)* Menj, akihez akarsz. *(Elveszi a levelet, átfutja)* Ez a levél megrágalmaz engem. Azt írja, hogy én tegnap temetés űrüggyével egy rossz hírű személynék adtam a pénzt. Ez nem igaz. Én azt a rossz hírű nőszemélyt, aki az özvegy mostohalánya, tegnap láttam először. És a pénzt igenis az özvegynek adtam.

DUNYA Rogya! Ezek után ragaszkodom hozzá, hogy elgyere a találkozásra. Ott leszel?

RASZKOLNYIKOV Ott leszek.

DUNYA *(Razumihinhez)* Magát is kérem, jöjjön el.

Razumihin bólint, az egész jelenet alatt szerelmes szemekkel nézte Dunyát. Belép Szonya

RASZKOLNYIKOV *(Szonya-hoz)* Ó, kegyed az? Nem vártam a látogatását. Ūljön le, kérem! Bizonyára az anyja küldte.

SZONYA Bocsásson meg... én csak egy pillanatra alkalmatlankodom... Kéreti, hogy jöjjön el holnap hozzá a halotti torra... Tisztelje meg... nagyon kéri...

RASZKOLNYIKOV Igyekszem, igen, okvetlenül... Anyácskám, ez Szofja Szemjonovna Marmeladova, lánya a szerencsétlenül járt Marmeladov űrnek, akit szemem előtt gázoltak el a lovak. *(Szonya-hoz)* Szóval tor is lesz?

SZONYA Igen... egy kis uzsonnaféle... meghagyta, hogy köszönjem meg a tegnapi szívességet, anélkül el se tudnánk temetni. A koporsó nagyon egyszerű lesz.

RASZKOLNYIKOV A szobámat nézi? Ez is olyan, mint egy koporsó.

SZONYA És ön tegnap minden pénzét nekünk adta...

Zavart csend, Raszkolnyikov bámulja Szonyát

Akkor búcsúzom is. Nem tudtam, hogy ön is albérlő... Megmondom otthon, hogy számíthatunk önre...

RASZKOLNYIKOV *(bólint)* Mi is hamarosan megyünk, és kegyedet még ma felkeresem, Szonya...

Szonya elindul, pár lépés után megáll, mögötte feltűnik Szvidrigajlov sétatálcával, kalapban, kesztyűben, követi Szonyát, mintha az utcán menne utána, Szonya megáll, kezével eltakarja az arcát, maga elé suttogja

SZONYA Ó, csak ne ma, nagyon kérem, csak ne ma jöjjön, uram, teremtőm, oda, énhozzám! Abba a szobába! Hisz rögtön meglátja, hogy én egy... olyan vagyok...

HOMÁLY *(Ampernek)* Te, én itt végig csak epekedek.

SŪRŪ Ebben az egész szarban annyi érzélem van, hogy megfájdul tőle az ember feje. Szerintem ez nem is normális. Én nem tudok ennyit érezni.

ZSOLTÁR *(veszi le a jelmezt)* Ūreg, te csinárod Szvidrigajlovot!

PEDRO Nem, én azt nem akarom játszani, nem tudom... azt az egy szerepet nem. Ne akarjátok. Zsoltár, kérlek...

ZSOLTÁR Mégiscsak te tudsz arról a legtöbbet, hogy hogy lehet egy kislányból nagylányt fabrikálni.

PEDRO Zsoltár, kérlek! Azt ne, ne! Akkor én inkább... nem játszom.

ZSOLTÁR De én meg hányok tőle.

SŪRŪ Miért, rendőrt játszani nem hánysz?

ZSOLTÁR Nem. Azt élvezem. Legalább egyszer a másik oldalon. Borotva, nem játszanád inkább te? Fizetnék érte.

BOROTVA Anyádat... inkább anyádat játszánám el, de ezt nem.

ZSOLTÁR Oké, így is lehet.

Az űres ágyhoz megy, mely egykor a cella tizedik lakójáé volt, az űreg cigányé. Az előadásban ű játszott a volna Marmeladovot. Egy kalappal tisztelgnek emlékének. Zsoltár belerűg az ágyba

Mi a szarért kellett megdöglened, te hűlye cigány!

A kalap leesik, Dadogós felveszi

DADOGÓS Ne... ne... ne be... be... beszélj így ró... ró... la, me... mert le... le... le...

ZSOLTÁR Tudom, lerűgöd a fejem, vagy inkább lenyűzod rólam a bőrt?

Dadogós bólint. Zsoltár kesztyűs kezét odatartja Dadogósnak, aki kényszerezdetten lehűzza a kezéről a kesztyűt... feszűlten nézik egymást

HOMÁLY *(odaugrik)* Ū volt a legjobb színész közöttünk! Milyen kurva jó részeg volt! Mit mondott mindig? „Hogy a devla látogasson meg”. Meg is látogatta! *(Főláll, és utánozni kezdi az űreg cigány mozdulatait, beszédmodorát, fejére teszi a cigány kalapját, ami majd körbejár. Odamegy Raszkolnyikovhoz, bevonja a játékbá, az asztalhoz űlteti, táblát rak fel)*

RAZUMIHIN Marmeladov betér a kocsmába... *(Leűl)* Mondja csak, fiatal barátom. Megtörtént már önnel, hogy pénzt kért kölcsön valakitől... reménytelenűl?

RASZKOLNYIKOV Igen... De hogyhogy reménytelenűl?

RAZUMIHIN Tökéletesen reménytelenűl. Mert eleve teljes bizonyossággal tudja, hogy az illető honpolgár nem fog önnek pénzt adni. Mert, kérdem én, miért adna, mikor tudja, hogy űgysem kapja vissza? Szánalomból talán? De hiszen ma már a tudomány egyenesen tiltja...

SŪRŪ Tilcsa!

RAZUMIHIN *(bólint Sűrű felé)* ...tilcsa a részvétet... és bár ön előre tudja, hogy nem ad, mégis elmegy hozzá, és...

RASZKOLNYIKOV Akkor miért megyek?

RAZUMIHIN De ha egyszer nincs már kihez, nincs már hova menni, mert ugye, uram, szükséges, hogy minden embernek legalább egy menedéke legyen. Van úgy mindenki néha, hogy valakihez, legyen az akárki, okvetlenül el kell mennie.

ANYA *(folytatja a szerepet, a kalapot átveszi)* Nos uram, ki merné ön mondani, ahogy itt most engem lát, hogy nem vagyok disznó?

Raszkolnyikov nem válaszol

Baromnak születtem.

DUNYA *(átveszi, és folytatja)* Mert tudja-e, uram, hogy én a feleségemnek még a harisnyáját is elittam? Nem a cipőjét, az még beillett volna valahogy a dolgok rendjébe, de a harisnyáját. Három kicsi gyerekünk van. És mégis hozzám jött. Jött. Mivelhogy nem volt hová mennie. Megérti, mit jelent ez, hogy nincs már hová mennünk? Nem, ön ezt még nem értheti.

Csönd, megidéződik a cigány szelleme. A kalap körbejár. Szonya mond néhány cigány mondatot ironikusan, itt a piros, hol a pirost játszik

SZONYA Én is csak akkor értettem meg, amikor az első házasságomból való lányom, Szonyecska *(Civilben)* mármint én – felnőtt, és egy este Katyerina Ivanovna kezét tördelve járkált a szobában, és azt mondta neki: itt élösködöl, velünk ecel, icol, melegcel, pedig hát... Egyszer csak hallom, hogy Szonya azt kérdi: hát akkor? Talán mégiscsak elszánjam magam arra, Katyerina Ivanovna? Hát aztán? Mit őrzöd annyira? De nagy kincs! Egyszer csak látom, Szonyecska felkel, veszi a sálját, és elmegy hazulról. Kilenc órákor már otthon volt. Ahogy bejön, egyenesen Katyerina Ivanovnához megy, letesz eléje harminc ezüstrubelt. Aztán betakarta a fejét, és végigdőlt az ágyon, a falhoz fordult, csak a kis válla, teste rángatózott. És akkor, fiatalember, látom, hogy a feleségem feláll, és odamegy, ő sem szól egy szót sem, csak odamegy Szonyecska ágyához. Egész este ott térdelt a lábánál, úgy is aludtak el aztán, egymást átölelve. Én meg végig részegen feküdtem, uram. És azóta, igen tisztelt uram, a lányom sárga cédulás, bárcás. És én még pénzt is kértem másnap tőle.

RASZKOLNYIKOV Tán csak nem adott?

LUZSIN *(átveszi a kalapot)* Eztet a fél pintet az ő pénzén vettem. Egy szót se szólt, csak némán rám nézett. Ezen a földön nem, csak oda-fönn tudnak így szánni, siratni egy embert, szemrehányás nélkül, szemrehányás nélkül. Hát van énbennem érzés? Minél többet iszom, annál erősebben érzem. De ki szánna meg az olyan embert, ki? Ön talán sajnál most engem, vagy nem?

PORFIRIJ Miért szánjunk, mi?

RASZKOLNYIKOV *(a kalapot a fejére teszi)* Hogy miért szánjatok, hogy miért? Hogy miért szánj, azt kérde? Igazad van, ne szánjatok, inkább feszítsetek meg, feszítsetek keresztrel! Feszíttesd meg őt, te bíró! *(Letérdel, a kezét égneke emeli)* És megfeszítettvén, szánjad! Ő az egyedüli bíró, és megbocsát az én Szonyámnak.

Ránéz Szonyára, az visszamosolyog

Tudom, hogy megbocsát neki, és ítél mindenenket, és megbocsát a jóknak és rosszaknak, bölcseknek és együgyűeknek, és mikor valamenyivel végzett, bennünket is maga mellé szólít. Jöjjetek, mondja, jöjjetek ti is, ti részegesek, ti gyengék, szegyéntelének.

PORFIRIJ *(átveszi a kalapot)* És élébe járulunk mindannyian, restelkedés nélkül, ő pedig szól, mocskosak vagytok ti, baromnak ábrázatát és annak bélyegét viselitek, de azért most jöjjetek énhozzám. Mire a bölcsek és józan elméjük felemelik szavukat, „uram, miért bocsátod ezeket a színed elé?” Ő pedig így felel nekik: „azért, ti bölcsek, azért, ti józan elméjük, mert nincs közöttük egy se, aki magát erre méltónak ítéli.”

Zsoltár Dadogóshoz lép, a példányt a kezébe, a kalapot a fejére nyomja

DADOGÓS *(olvas)* „És ke... ke... kezét nyújtja felénk, mi pedig ráborulunk sírva, és mindent megértünk. És a többiek is. Uram, jöjjön el a te országod!”

Nyílik az ajtó, bejönnek a börtönőrök. Szétdobálják Véna ágát, aztán a többiek is, valamit nagyon keresnek, de lehet, hogy csak szűrőpróba. A rabok némán állnak, a Börtönőr I. kiforgatja a szekrényeket. Dadogós majdnem neki-megy, mert az őr lekajja a fejéről a cigány kalapját. Zsoltár fogja le

BÖRTÖNŐR I. Zsebeket!

BÖRTÖNŐR II. Pakoljanak már!

A rabok kipakolják a zsebeiket. Pedro zsebéből előkerül egy százás szög, az ő szigorúan ránéz, a szöget elteszi

BÖRTÖNŐR I. *(kifelé menet)* Még visszajövök! Addigra rend legyen!

A rabok csendben összerendezik a szobát, Dadogós a meghalt cellatárs ágát rendezi el nagy szeretettel. Körülnéz, látja, hogy mindenki szótlan, zümmögni kezd, Zsoltár beletörődően bólint, Amperra néz, aki veszi a lapot, lefekszik a szoba közepén stokikból összerakott ágyára. Raszkolnyikov dobálja magát, mint aki rosszat álmodik. Szvidrigajlov leül Raszkolnyikov ágyához, aki becsukott szemmel várja. Dadogós légyzümmögést imitál

RASZKOLNYIKOV *(felriad)* Mi az, mit akar?

SZVIDRIGAJLOV Tudtam én, hogy nem alszik, csak úgy tesz. Engedje meg, hogy bemutakozzam, Szvidrigajlov. *(Nyújtja a kezét, de Raszkolnyikov nem fog vele kezét.)* Azért jöttem, hogy segítségét kérjem egy bizonyos ügyben, amely közvetlenül kedves húga érdekeit illeti.

RASZKOLNYIKOV Rosszul számít.

SZVIDRIGAJLOV *(hosszan nézi)* Mondja, de komolyan, mi volt az én eljárásomban – a húgával kapcsolatban – olyan hallatlanul bűnös, ha elítéletek nélkül ítéljük meg? Gondoljon egyszerűen arra, hogy én is csak ember volnék – semmi sem idegen tőlem, ami emberi –, egyszóval nem vagyok érzéketlen a szerelem csábításai és kísértései iránt, az ilyesmik különben sem függ az akaratunktól. Akkor pedig csak az a kérdés, hogy szörnyeteg vagyok-e, avagy magam is áldozat. Hiszen az ajánlatom a húgának, hogy szökjünk Amerikába, esetleg arra mutat, hogy a lehető legtisztességesebb érzéseket tápláltam a húga iránt. Jól mondják, az ész a szenvedélyt szolgálja...

RASZKOLNYIKOV Marfa Petrovnát, a feleségét is ön segítette át a másvilágra.

SZVIDRIGAJLOV Már ezt is hallotta... nem is tudom, mit feleljek... noha a lelkiismeretem tökéletesen nyugodt... az orvosi vizsgálat megállapította a szívszélhűdést, ami a fürdés következménye volt, közvetlenül a bőséges ebéd és majdnem egy teljes üveg bor elfogyasztása után.

RASZKOLNYIKOV *(nevet)* Mondja, öröme telik az efféle aggályoskodásban?

SZVIDRIGAJLOV Nincs miért nevetnie, gondolja meg, kérem. Mindössze két kis suhintás a lovaglókorbáccsal, még csak nyomok sem maradtak. *(Nevet)* Ne higgyen cinikusnak, igen, jól tudom, milyen csúfság, amit műveltem... és a többi. Általában az ember nagyon, de nagyon szereti a bántalmat, nem vette még észre, az asszonyok meg különösen. Sőt, mondhatnám, ez az egyedüli, ami kielégíti őket.

RASZKOLNYIKOV Szóval szeret verekedni?

SZVIDRIGAJLOV Nem, nem túlságosan. Marfa Petrovnával szinte sose verekedtünk, korbácshoz is összesen két ízben nyúltam hétvévi házasságunk alatt, először két hónappal az esküvőnk után, és most utoljára. Na ugye? Ön pedig már azt hitte, hogy szörnyeteg vagyok, ugye!

RASZKOLNYIKOV Úgy látom, nagyon búsul Marfa Petrovna után.

SZVIDRIGAJLOV Mondja, hisz ön a kísértetekben?

RASZKOLNYIKOV Miért, már kísérteteket is lát?

SZVIDRIGAJLOV Marfa Petrovna kegyeskedik néha meglátogatni. Már háromszor jelent meg. Utoljára két órával ezelőtt a szállásomon. Egyedül voltam.

RASZKOLNYIKOV És ébren volt?
SZVIDRIGAJLOV Teljesen. Mind a háromszor. Bejön, beszél körülbelül egy percig, és kimegy az ajtón. Mindig az ajtón megy ki. Még mint-ha hallanék is valamit.
RASZKOLNYIKOV Lehet, hogy ön csak hazudja ezt az egészet?
SZVIDRIGAJLOV Elég ritkán hazudok... Egyébiránt nem azt kérdeztem, hiszi-e, hogy a kísértetek megjelennek az embernek, hanem azt kérdeztem, hiszi-e, hogy vannak kísértetek.
RASZKOLNYIKOV Dehogy hiszem. Menjen orvoshoz.
SZVIDRIGAJLOV Annyit én is tudok, hogy nem vagyok egészséges, ámbár önnél azért ötszörte egészségesebb vagyok. Visszatérve a kísértetekhez, én is elfogadom, hogy kísérteteket csak a betegek látnak, de ez mindössze annyit bizonyít, hogy másnak, mint betegnek, nem jelenhetnek meg, nem azt, hogy egyáltalán nincsenek.
RASZKOLNYIKOV Persze hogy nincsenek.
SZVIDRIGAJLOV Nincsenek, úgy gondolja? És ha így orvoskodunk – segítsen már egy kicsit! *(Bizalmasan megérinti Raszkolnyikovot, aki elhúzódik)* A kísértet úgyszólván egy másik világ darabkája, csücske, a legszéle. Egészséges embernek nincs miért mutatkozzék, mivel az egészséges ember a legesleginkább földi ember, tehát csakis ezt a földi életet éli. De mihelyt megbetegszik, mihelyt a normális földi rend megbomlott a szervezetében, mindjárt felbukkan a lehetősége egy másik világnak, és mennél betegbb, annál erősebben érintkezik ezzel a másik világgal. Mire meghal, egyenesen átköltözik oda...
RASZKOLNYIKOV Én nem hiszek a túlvilági életben.
SZVIDRIGAJLOV *(elgondolkozva, magának)* És ha nincs ott semmi más, csak pókháló és más efféle?
RASZKOLNYIKOV *(félre)* Ez elmebeteg.
SZVIDRIGAJLOV Mindig úgy képzeljük el az örökkévalóságot, hogy az valami eszme, ésszel fel nem érhető, és óriási nagy, óriási. De miért olyan bizonyos, hogy óriási, és miért bizonyos, hogy eszme? Hátha csak egy sötét kuckó lesz, képzelje. Olyanforma, mint egy cella.
AMPER A szövegben falusi fürdő van.
SZVIDRIGAJLOV Itt cella lesz. Én itt álmodom. Folytathatom? Szóval. Hátha csak egy sötét cella lesz. Csupa rács, hideg falak. A szegletekben pókháló. És kiderül, hogy ennyi az egész örökkévalóság!
RASZKOLNYIKOV *(rákiált)* Ennél vigasztalóbbat és igazságosabbat nem tud elképzelni, mi?
SZVIDRIGAJLOV Igazságosabbat? Ki tudja? És ha éppen így igazságos? Én, ha rajtam állna, okvetlenül így csinálnám.

Nyílik a cellaajtó, Véna jön vissza összegörnyedve a beszélőről, lassan vonszolja magát, lefekszik a priccére, a fal felé fordul, nem szól senkihez. A rabok sajnálkozva nézik

PEDRO Na mi az, mi van?
VÉNA *(hirtelen megfordul a priccén, és hangosan felnevet)* Benyaltatok, mi? Tudtam, hogy be fogjátok nyalni, hogy rosszul vagyok. Már a folyosón gyakoroltam! Lefeküdtem a fal mellé, mintha az ágyam lenne, az a hülye ör meg csak bámult. Felálltam, mentem két lépést, és megint lefeküdtem. Rázkódtam a röhögéstől. Már előre láttam a pofákat. Az ör meg felugdosott, és...

PEDRO Ki keresett?
VÉNA Az ügyvéd volt itt. Azt akarja, hogy újratárgyalják az ügyemet.
AMPER Ennyi év után?
VÉNA De hát ártatlan vagyok, baszd meg, épp itt az ideje!
ZSOLTÁR *(régóta figyelte, odamegy a priccéhez, közel húzza magához Vénát)* Figyelj, Véna, jobb lenne, ha nem hazudnál!
VÉNA Én nem hazudok.

Feszült csönd

HOMÁLY *(Zsoltárhoz)* Mért ne hazudna? Csak nem haragszol rá, mert hazudik, Zsoltár? *(Főáll, szavalni kezd az egész cellának)*
RAZUMIHIN Én, Razumihin, azaz Homály szeretem a hazugságot. A hazugság az ember egyetlen kiváltsága a többi élőlény felett. A hazugság vezet el az igazsághoz. Hazudok, tehát ember vagyok.

BOROTVA Hagyd már abba ezt a hülyeséget!

Rángatják, Razumihin fölrakja a széket az asztalra, hogy minél magasabb legyen, menekül a priccsek között, kergetik, de nem szakítja félbe a mondanóját

RAZUMIHIN Egyetlen igazságot sem fedeztek fel úgy, hogy előbb százszor vagy inkább ezerszer ne hazudtak volna. De mi még hazudni sem tudunk a magunk eszével. Hazudj a magad módján... *(Hirtelen Vénához ugrik, megcsókolja)* És megcsókollak érte. *(Elgondolkozva)* A magam módján hazudni majdnem többet ér, mint más nyomán igazat mondani. *(Ugyanazzal a lendülettel)* Az első esetben ember vagy, a másodikban csak szajkó.

ZSOLTÁR Ezt már kihagytuk!

RAZUMIHIN *(odaugrik hozzá)* Az igazság nem szökik el, de az életet agyon lehet ütni. Igaz? Elég példa van rá. *(A cellában ülő rabokra mutat)* Itt ez a kiállítás.

Néhányan megfogják, és a fejét belenyomják a WC-kagylóba, ráhúzzák a vizet, kicsit tartják, majd kiemelik. Razumihin fuldokolva, prüszkölve, de folytatja. A többiek röhögnek

Mert mik vagyunk mi most mind, kivétel nélkül, a tudomány, a felfedezés, az eszmék, a vágyak, a fejlődés, a gondolkodás és minden egyéb tekintetében? Hm?

Újra lenyomják a fejét, kiemelik

Analfabéták. Első osztályosok. Szeretünk a más esze után járni, a más gondolatainkat kérődzni.

BOROTVA *(belevág)* Na! Most már csináljuk a Luzsint, már két napja nem próbáltam a jelenetemet.

ZSOLTÁR De itt nem ennek kell jönnie, ez nem logikus.

BOROTVA Én szarok a logikára. Teljesen kiesek a szerepből, úgyhogy álljunk át az enyémmre, különben kiszállok.

ZSOLTÁR Ugrálunk itt miattad összevissza!

BOROTVA Cseréld ki a táblát!

HOMÁLY Itt a szaros táblátok!

VÉNA Te vagy a szaros!

Átállnak. A lámpára új felirat kerül: „Az Anyáék bérelt szobája.” Anyának és Dunyának már nincs kedve játszani, zavart csend

MADONNA *(súg)* Remélem...

BOROTVA *(erélyesen)* Tudom...

LUZSIN Remélem, szerencsésen utaztak.

DUNYA Anyámnak kicsit sok volt az út.

LUZSIN Hát hiába, nagyok a távolságok a mi kis hazánkban, óriási ez a mi Oroszthon anyácskánk.

Zavart csend

ANYA Hallotta, hogy Marfa Petrovna meghalt?

LUZSIN Hallottam. Hogyne. Azért is jöttem, hogy közöljem önökkel, hogy Szvidrigajlov úr nyomban a felesége halála után ideutazott.

DUNYA Ide? Pétervárra?

ANYA Úristen! Talán csak nem akarja még itt is zaklatni Dunyát?

DUNYA Kérem, ne beszéljünk már Szvidrigajlov úrról. Nekem rosszul esik. RASZKOLNYIKOV Éppen most volt nálam. Dunya, melleleg beszélni szeretne veled. Ezenkívül azt is elmondta, hogy Marfa Petrovna háromezer rubelt hagyott rád.

ANYA Hála Istennek!

LUZSIN Igen, ez így van. Már mondani akartam, de...

RASZKOLNYIKOV Akkor mért nem mondta?

Luzsin nem válaszol, sértődött

DUNYA (*türelmetlenül*) És még mit mondott?
 ANYA Mit akar Duncyescskától? Neked megmondta?
 RASZKOLNYIKOV Megmondta.
 ANYA És mit?
 RASZKOLNYIKOV Majd aztán.
 LUZSIN Érttem, én akkor nem is zavarok tovább. Halaszthatatlan dolgom van.
 DUNYA Kérem, maradjon, Luzsin úr! Értse meg, ha nem békülnek ki, választanom kell, vagy ön, vagy ő. És nekem nem szabad rosszul választanom.
 LUZSIN Kedvesem, a leendő élettárs, a férj iránti érzésnek erősebbnek kell lennie a testvéri szeretetnél. Különben is sértő, hogy egy sorba akarnak állítani egy elbizakodott ifjúval, aki... Ön azt mondja, vagy én, vagy ő, ezzel elárulja, milyen keveset jelentek kegyednek.
 DUNYA Hogyan? Én egy sorba emelem az ön értékeit mindazzal, ami eddig drága volt nekem az életben, és ön megsértődik, hogy kevésre értékelem.

Raszkolnyikov gúnyosan mosolyog

LUZSIN (*Anyához fordul, hevesen*) Drága asszonyom, a kedves fia tegnap megsértett, félreértelmezte egy kifejezésemet, amit önnek mondtam, nevezetesen, hogy jobb, ha az ember szegény lányt vesz el, mint olyat, aki bőségben élt. A kedves fia kiforgatta szavaim értelmét, aljas szándékkal gyanúsított, s véleményem szerint ezt az ön levelére alapozta, tehát az ön sugalmazása nélkül nem túlozhatott volna.
 ANYA Luzsin úr, ön mindenért engem és Rogyiont okol, pedig tegnap ön állított róla valótlanul a levelében.
 LUZSIN Nem emlékszem, hogy...
 RASZKOLNYIKOV Azt írta, hogy én a pénzt nem az elgázolt ember özvegyének adtam, hanem a lányának, és mindezt azért tette, hogy összeveszítsen az enyémmel, és ráadásul még ocsmány kifejezésekkel is illette a lányt, akit nem ismert. Ez aljasság.
 LUZSIN Engedje meg, uram, ön azt állítja, hogy amit írok, valótlanul, tán nem dobta oda a pénzt? És nincs abban a kétségtelenül szerencsétlen családban méltatlan személy?
 RASZKOLNYIKOV Ön minden méltóságával együtt sem ér fel annak a lánynak a kisujjával.
 LUZSIN Asszonyom, láthatja, nem lehet itt szó kibékülésről. Én távozom, de mielőtt elmegyek, szabad kérnem, hogy a jövőben kíméljenek meg a hasonló találkozásuktól és megalkuvásuktól.
 ANYA Nagyon is rendelkezik már felettünk, Luzsin úr. Úgy írt nekem, mintha parancsokat osztogatna.
 LUZSIN Asszonyom, nem egészen helytálló, hogy így beszél velem. Kivált most, amikor kiderült, hogy Marfa Petrovna háromezer rubelt hagyott önökre. Nyilván a legjobbkor. Erről tanúskodik az új hang, amit velem szemben használ.
 DUNYA Csak nem a gyámoltalanságunkra számított?
 LUZSIN De most már ugyebár erre nem számíthatok. De nem óhajtom megakadályozni, hogy közölhessék önnel Szvidrigajlov úr titkos ajánlatát, amely, úgy látom, az ön számára életbe vágó jelentőségű, sőt talán kellemes is.
 ANYA Szent Isten!
 RASZKOLNYIKOV Még most sem szégyelled magad, Dunya?
 DUNYA De szégyellem. Távozzék, Luzsin úr!
 LUZSIN (*elsápad*) Ha én most ilyen útravalóval kimegyek ezen az ajtón, biztosíthatom, sohasem térek vissza.
 DUNYA Micsoda arcátlanság, nem is akarom, hogy visszajöjjön!
 LUZSIN Tessék? Hát így vagyunk, hölgyeim? De tudják-e, hogy én ez ellen tiltakozhatom?
 ANYA És mi ellen tiltakozhat? Milyen jogai vannak itt? Azt hiszi, odaadom az én Dunyámat ilyen embernek?
 DUNYA Elég, anyácskám, hagyja abba, nagyon kérem, Luzsin úr, ön pedig menjen el, legyen szíves!
 LUZSIN Jól van. Megyek. Csak még egy utolsó szót. A mamája megfedlekedik arról, hogy én kész lettem volna elvenni önt a környéken elterjedt szöbeszéd ellenére is. Ami megtépázta a becsületét. Tehát

joggal számítottam a hálájukra. De most kinyílt a szemem. Látom, hogy mégiscsak hallgatnom kellett volna a közvélemény szavára.
 DUNYA Ön aljas és gonosz.
 RASZKOLNYIKOV Na, most már egy szót se, takarodjon innen, különben...

Luzsin el

ZSOLTÁR Na, Borotva, most boldog vagy?
 BOROTVA (*leveti a jelmezt*) Igen. Naná, megmutattam nektek, hogy hogy kell játszani!
 SÜRÜ Befognátok? Nem baj, hogy nem ez a jelenet vége? Paraszt kimegy.

A rabok abbahagyják a veszekedést

DUNYA Mit mondott neked Szvidrigajlov?
 RASZKOLNYIKOV Tízezer rubelt akar ajándékozni neked, és szeretne veled találkozni egyszer, a jelenlétemben. Erősködött, hogy az irántad való szenvedélyének már nyoma sincs, de nem akarja, hogy Luzsinhoz menj feleségül. A pénzt természetesen visszautasítottam a nevedben.
 Nagyon furcsa ember, mintha nem volna épeszű.
 DUNYA Valami szörnyűséget tervez.

Közben Raszkolnyikov feláll, mint aki menni készül, Anya és Dunya döbbenet néznek rá

ANYA Mi az, Rogya, csak nem mész el?
 RASZKOLNYIKOV Mintha temetésre készülnétek, úgy néztek rám. Különben ki tudja, lehet, hogy utoljára látjuk egymást.
 ANYA De hát mi lelt?
 DUNYA Hová mész?
 RASZKOLNYIKOV Megyek. El kell mennem. Nem érzem jól magam. Nincs nyugtom. Később eljövök. Ha lehet... Ne kérdezősködjetek felőlem, ha eljön az ideje, visszajövök. De most, ha szeretetek, mondjatok le rólam, mert különben... meggyűlöllek benneteket, érzem. Isten áldjon! (*Elindul*)
 ANYA Uram, teremtőm, Rogya, fiam, békülj ki velünk!
 DUNYA Rogya, hogy teheted ezt anyával? Hallod?

Raszkolnyikov nem áll meg csak a cellaajtónál

BOROTVA Hát én majdnem így búcsúztam el, egy icike-picike kis különbséggel. Megmutassam?
 ZSOLTÁR Már éppen kérni akartalak.
 BOROTVA Megmutatom! (*Pedronak*) Gyere, te leszel az anyám! Ül le! Bőgjél!

Pedro leül, elkezd bőgni

BOROTVA Ne bőgj, baszd meg, ne bőgj!
 PEDRO Most akkor bőgjek, vagy ne bőgjek?
 BOROTVA Bőgjél, persze hogy bőgjél! (*Int Vénának, hogy menjen oda*)

Véna felkel

Véna, gyere ide! Te leszel az öcsém!

Véna lekászálódik az ágyról, majompózt vesz fel. Röhögnek

Állj oda az ajtóba! (*Anyához*) Hadd lássam, hulljanak má' potty, potty!
 PEDRO Hülye vagy? Húsz éve nem sírtam!
 BOROTVA Azért csak próbáld!

Pedro erőlködik

Ne bőgj, baszd meg, ne bőgj! Ezentúl neked fognak tejelni a csajok! (*Vénához*) Mit állsz ott, miért nem vigasztalod?

Véna nem mozdul

Na, gyere már ide! Véna!

Véna kelleetlenül odamegy

Tedd a vállára a kezed! Ne a jobbat, a balt!

VÉNA Honnan tudjam?

BOROTVA Mer' mondom. Ciceró, gyere ide! Te leszel a testőröm! Kövessél!

Dadogós leszáll, mindenhova követi Borotvát, még a mozdulatait is utánozza

BOROTVA (Dadogóshoz) Esténként összeszeded a csajjoktól a pénzt, a szállodásokkal kezded, aztán jöjjön az utca és végül a kocsisor. És ha valaki nem tejel a mutternek, elvágod a torkát.

DADOGÓS A mutternek?

Röhögnek

BOROTVA (Pedróhoz) Na! Te meg böggjé' má'! Folyamatosan. És akkor fogtam, és bevágtam az ajtót. Így legalább nem hiányzom nekik.

VÉNA Ez rád vall.

BOROTVA Fogd be, te most az öcsém vagy.

VÉNA Nem vagyok az öcséd, anyád az öcséd.

ZSOLTÁR Én csak bepakoltam egy kisbőröndöt. Két ing, két gatya, fogkefe, zoknit nem hordok. Megmostam az arcom. Lemostam a vért. Miközben figyeltek. Hátrafésültem a hajam. Még zselét is tettem rá. Aztán odanyújtottam a kezem az őrmesternek, hogy mehetünk. Rátették a karperecet, a kisujjammal tartottam a bőröndöt. Négyen voltak.

Az egyiknek csorgott a verejték az arcán. Letöröltem.

VÉNA Én a hullaházban búcsúztam el a barátomtól.

PEDRO Engem a fiam lökött ki az unokám szeme láttára...

Amper magába roskadtan ül, hirtelen feláll

RASZKOLNYIKOV Akkor most ítélkezzetek!

Mindenki feláll, egymással szemben, két sorban, elhúzzák az asztalokat, közepített helyet csinálnak Raszkolnyikovnak, aki az ajtótól közeledik feléjük. Felcsillanó zseblámpáikkal világítják meg az arcukat, ahogy megszólalnak, és fénycsóvjával lesújtanak a gyilkosra

RAZUMIHIN Gyilkos!

RASZKOLNYIKOV Mi az? Mit mond?

RAZUMIHIN Te vagy a gyilkos!

A következő Dunya, a szöveg mindig ugyanaz, aztán mindenki sorra kerül. Raszkolnyikov egyre kisebb és kisebb, ahogy halad előre, végül négykézláb mászik, aztán csak kúszik a földön a testére korbácsként csapódó zseblámpák fényében, Mikolka és Porfirij már artikulálatlanul üvöltenek

PORFIRIJ Te vagy a gyilkos!

Hirtelen feltépik a cellaajtót, és berohan a két börtönőr

BÖRTÖNŐR I. Mi van itt? Mi történt?

AMPER (a földön fekve) Semmi. Csak próbálunk.

BÖRTÖNŐR I. (Ampernek) Álljon föl!

Amper lassan feltápáskodik

Cella, vigyázz!

A rabok vigyázzba vágják magukat, az ör elmege közöttük

Így maradnak. Némán. Vacsoráig. Különböző lótték a színháznak. Szemét gyilkosok. (Kimegy) A kukucska nyitva marad! (Bezárja az ajtót, lenyitja a kukucsát)

A rabok némán állnak, kinosan hosszú ideig

Szünet

Harmadik felvonás

Amikor a nézők bejönnek, a rabok még ugyanúgy állnak

BÖRTÖNŐR II. (bekiált) „Vacsora.”

A rabok megmozdulnak, és az asztalokat vacsorához készítik elő. Az örök a lenyitható kis ablakon keresztül beadják az ételt, az asztaloknál hatan férnek el, a többi rab az ágyán ülve eszik. Pedro a WC-n

HOMÁLY Remélem, egy hét múlva már otthon zabálok. Anyám csinálja a legjobb túrós rétest, kaprosat.

SÚRÚ Ne idegesíts! Négy éve nem ettem rétest. Itt mindennek olyan íze van, mintha egyszer már kihányták volna.

AMPER Mi lenne, ha nem pofáznál, még eszem!

SÚRÚ Húzd le a feszültséget, Volt!

AMPER Nem Volt, hanem Amper! Tudod, mi a különbség? Az egyik viszi az áramot, a másik meg üt.

Nézik egymást Sűrűvel

SÚRÚ Te már csak tudod, te, póznamászó. Figyelj, amikor szereltél, hányszor basztad meg az áramot? (Diadalmasan körbenéz) Mert hogy mást nem basztál, az biztos.

A többiek röhögnek

AMPER Nem mondom még egyszer, az egyik viszi, a másik üt. Én az utóbbi vagyok.

ZSOLTÁR Hagyd már ezt a piti sikkasztót.

BOROTVA (hátraszól az ágyon evő Madonnának) Madonna, megesez a sajtot? Én rühellem.

Madonna nemet int

Növésbe' vagy, szükséged van rá!

Madonna nem mozdul, Borotva feláll, és odaviszi neki a sajtot, de Madonna nem veszi el

Most mit izélsz? Ingyen adom.

Madonna némán ránéz

Na! Vedd már el! (Tartja a sajtot)

Madonna nem nyúl érte

Figyelj, nem vagyok pincér. Vedd el!

Madonna elveszi, és földhöz vágja a sajtot

(Bepöccen) Na, vedd föl!

Madonna nem mozdul

Vedd föl!... Különböző... szétnyomom a pofádon!

Madonna még mindig nem mozdul, Borotva megfogja Madonna fejét, hajánál fogva rángatja le a földre, és belenyomja fejét a sajtba

Na! Edd meg! A kurva anyád... Edd föl, mert...

AMPER Állítsd le magad!

BOROTVA Te ne ugass bele! Nem a tiéd! Még nem fizettél érte!

AMPER Akkor most fizetek. Mondom, hogy fizetek!

BOROTVA *(megenyhülve)* Négy kiló egy kör.

AMPER *(odamegy, kifizeti)* Nem is sok... egy sajrt...

Madonna szégyenlősen feláll. Amper lehajol, fölveszi a sajtot, kicsomagolja, megeszi, hosszan rágja, közben Borotvát nézi, aztán Madonnát, aki óvatosan visszanez. Amper mosolyog, biztatás van a mosolyában, Madonna megérti, Amper megfogja Madonna kezét, elkezdik próbálni a jelenetüket minden átmenet nélkül, de a szöveget Borotvának szánják

RASZKOLNYIKOV Én félnék itt éjszaka a maga helyében. Ez is egy koporsó. *(Finoman megszorítja Szonya kezét)* Milyen soványka, a keze egészen átlátszó. Az ujjai, akár egy halotté.

SZONYA Ilyen voltam mindig.

RASZKOLNYIKOV Akkor is, amikor otthon lakott?

SZONYA Akkor is.

RASZKOLNYIKOV A mostohaanyja még verte is magát, amíg otthon lakott, igaz?

SZONYA Jaj, nem, mit beszél, hogy mondhatja ezt, dehogyis!

RASZKOLNYIKOV Szóval szereti?

SZONYA Őt? De mennyire! Hisz olyan, mint a gyerek. És félig örült... a sok bánattól.

Borotva feláll

Pedig milyen okos volt... milyen nagylelkű... milyen jó! Vert! Hogy mondhat ilyet! Uramisten! Még hogy vert! És ha vert, hát aztán? Semmit, de semmit nem tud róla.

ZSOLTÁR *(figyeli Borotvát, hozzájuk lép)* Ha próbáltok, akkor próbáljatok rendesen!

Feszülten nézik egymást, majd újrakezdi a jelenetet. Berendezik Szonya szobáját, előkerül egy biblia, gyertyát gyújtanak

RASZKOLNYIKOV Én félnék itt éjszaka a maga helyében. Ez is egy koporsó. *(Finoman megszorítja Szonya kezét)* Milyen soványka, a keze egészen átlátszó. Az ujjai, akár egy halotté.

SZONYA Ilyen voltam mindig.

RASZKOLNYIKOV Akkor is, amikor otthon lakott?

SZONYA Akkor is.

RASZKOLNYIKOV A mostohaanyja még verte is magát, amíg otthon lakott, igaz?

SZONYA Jaj, nem, mit beszél, hogy mondhatja ezt, dehogyis!

RASZKOLNYIKOV Szóval szereti?

SZONYA Őt? De mennyire! Hisz olyan, mint a gyerek. És félig örült... a sok bánattól.

Borotva feszülten figyeli őket

Pedig milyen okos volt... milyen nagylelkű... milyen jó! Vert! Hogy mondhat ilyet! Uramisten! Még hogy vert! És ha vert, hát aztán? Semmit, de semmit nem tud róla.

RASZKOLNYIKOV És magával mi lesz?

SZONYA Nem tudom.

RASZKOLNYIKOV És a gyerekekkel? Katyarina Ivanovna nagyon beteg. A tüdeje. Hamarosan meghal.

SZONYA Jaj, ne! Ne mondjon ilyet!

RASZKOLNYIKOV Mi lesz velük? Idejönnek? Hm? Idehozza őket?

SZONYA Nem, nem, az lehetetlen.

RASZKOLNYIKOV És ha maga is megbetegszik, kórházba kerül, akkor mi lesz?

SZONYA Jaj, mit beszél, mit beszél! Az már igazán lehetetlen!

RASZKOLNYIKOV Hogyhogy lehetetlen? Miért volna lehetetlen?

Kiállhat majd az utcára családostul. Köhög majd, és alamizsnát kér, a gyerekek meg sírnak... Aztán egyszer összerogy az utcán, vért köp, kórházba kerül, meghal, a gyerekek meg...

SZONYA Jaj nem... Isten nem engedi!

RASZKOLNYIKOV És persze Polenka is ugyanerre az útra kerül, mint maga... és aztán a többi is.

SZONYA Nem, nem, az nem lehet! Nem lehet! Az Isten nem enged ilyen szörnyűséget!

RASZKOLNYIKOV Éppen eleget megenged.

SZONYA Nem, nem, őket megvédi! Isten megvédi!

RASZKOLNYIKOV És ha az az Isten nincs is? *(Csend)* Azt mondja, Katyarina Ivanovnáknak elborult az elméje... de hiszen a magáé sem ép. *(Csend, majd odamegy Szonyához, megfogja a vállát, mélyen a szemébe néz, hirtelen leborul előtte, és megcsókolja a lábát)*

SZONYA Mi az? Mit csinál? Énelőttem?

RASZKOLNYIKOV Nem előttem borultam le, hanem az ember töméntelen szenvedése előtt.

SZONYA Jaj, hogy mondhat ilyet... hisz én... becstelen vagyok! És bűnös!

RASZKOLNYIKOV Bűnös vagy, az igaz. Kivált azért nagy a bűnöd, mert haszontalanul áldoztad fel magad. Miközben tudod, hogy senkinek nem használ szedd, és senkit senkitől meg nem mentesz. Azt mondd meg, hogy fér össze benned ez a gyalázat a szent érzésekkel?! Hisz akkor már ezerszer jobb és okosabb lett volna a vízbe ugrani és végezni egy csapásra.

SZONYA *(bólint)* De akkor a gyerekekkel mi lesz?

Nézik egymást

RASZKOLNYIKOV Sokat imádkozol Istenhez, Szonya?

SZONYA Hová lennék én Isten nélkül?

RASZKOLNYIKOV És mit ad neked ezért az Isten?

SZONYA Mindent megad!

RASZKOLNYIKOV *(néhány lépést tesz a szobában, az asztalon egy bibliát talál)* Ezt hol szerezted?

SZONYA Kaptam valakitől.

RASZKOLNYIKOV Kítől?

SZONYA Lizavetától.

RASZKOLNYIKOV Lizavetától? Különös. *(Lapozza a könyvet)* Lázár feltámasztása hol van?

SZONYA Ne ott keresse... a negyedik evangéliumban van.

RASZKOLNYIKOV *(átadja Szonyának a könyvet)* Keresd meg, és olvasd fel nekem! Te barátkoztál Lizavetával?

SZONYA Igen. Titokban. Baltával agyonütötték. Tiszta szívé volt. Ő meglátja az Istent.

RASZKOLNYIKOV *(csend, majd hirtelen)* Olvass!

SZONYA *(elfullad a hangja)* Minek az magának? Úgyse hisz!

RASZKOLNYIKOV Olvasd! Akarom!

SZONYA *(olvass, egy idő után kívülről mondja)* „Beteg vala pedig egy Lázár nevű ember Bethániából, és Márta az ő nővére, amint hallja vala, hogy Jézus jó, elébe méne, és mondá Jézusnak: »Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem. De most is tudom, hogy amit csak kérsz az Istentől, megadja néked az Isten.« Mondá neki Jézus: »Feltámad a te testvéred.« Mondá neki Márta: »Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon.« Mondá neki Jézus: »Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él. És aki csak él, és hisz énbennem, soha meg nem hal.« Hiszed-é ezt? » *(Elhallgat, néz maga elé, megrendülten. Zavart csend, képtelen folytatni a szövegét. Leveszi a parókáját, lerogy a stokira, sír)*

ZSOLTÁR *(folytatja Madonna szerepét, hogy ne szakadjon félbe a próba. Szintén kívülről, kicsit akadozva, mint aki nehezen emlékszik)* „Jézus ezért, amint látja vala, hogy az sír, és sírnak a vele jött zsidók is...”

Madonna nem reagál

(Megismétli) „Jézus azért, amint látja vala, hogy az sír, és sírnak a vele jött zsidók is, elbúsula lelkében, és igen megrendüle, és odamegy vala a sírhoz. Az pedig egy üreg vala, és kő feküvék rajta. Mondá Jézus: »Vegyétek el a követ!« Mondá néki a megholtak nőtestvére, Márta: »Uram, immár szaga van, hiszen negyednapos.« Mondá néki Jézus: »Nem mondtam-é néked, hogyha hiszel, meglátod majd az Istennek dicsőségét.« Elvevék azért a követ onnan, ahol a megholt feküszik vala, Jézus pedig felemele vala a szemét az égre, és mond: »Atyám, hálát adok néked, hogy meghallgattál engem. Tudtam is én, hogy te mindenkor meghallgatsz engem, csak a körülálló sokaságért mondtam, hogy elhiggyék, hogy te küldtél engem.« És mikor ezeket mondá, felszóval kiáltá: »Lázár, jőj ki,« és kijöve a megholt.”

Madonna megismétli az utolsó sort, és felveszi a parókát, kész a jelenet folytatására

HOMÁLY Mi van, Zsoltár, megtanultad?

ZSOLTÁR Kántornak készültem, csak másképp alakult.

RASZKOLNYIKOV (csöndesen) Szakitottam a családommal. Most hát senkim sincs kívüled, Szonya. Átkozottak vagyunk mind a ketten. Menjünk együtt.

SZONYA Hová mennénk?

RASZKOLNYIKOV Hát tudom én? Csak azt tudom, hogy egy utunk van. Ez bizonyos, de csak ez. Szükségem van rád, azért jöttem hozzád! SZONYA Nem értem.

RASZKOLNYIKOV Hát nem ugyanazt tetted te is? Te is áthágtad a törvényt, át merted hágni... Életet oltottál ki... a magad életét, hát nem mindegy az? Együtt kell hát mennünk. Gyerünk!

SZONYA De miért, miért mondja ezt?

RASZKOLNYIKOV Mivel így nem maradhat, azért. Nem elég siránkoznia, jajgatni, hogy az Isten nem hagyja ezt. Mi lesz, ha csakugyan kórházba visznek holnap? Mi? A gyerekekkel mi lesz? Nem láttál még gyerekeket állni az utcákon? Ott a gyerek nem marad gyerek. A hét-éves már romlott és tolvaj. Pedig ugye a gyermekek Jézus képmásai, övék az Istennek országa.

SZONYA De hát mit tehetünk? Mit tehetünk?

RASZKOLNYIKOV Hogy mit? Széttűzzük, amit szét kell zúzni. Egyszer s mindenkorra. És vállaljuk a szenvedést. Hát nem érted? Majd később megérted! Lehet, hogy utójára találkoztunk! Ha nem jövök el holnap, úgyis megtudsz mindent. De ha eljövök, akkor megmondom neked, ki ölte meg Lizavetát. Isten áldjon!

SZONYA Hát tudja, hogy ki ölte meg?

RASZKOLNYIKOV Tudom. És meg is mondom. Neked, csak neked. Már régen kiválasztottalak. Holnap.

Borotva az egész jelenet alatt szemmel tartotta Madonnát és Ampert, feszült, de még visszafogja magát. A többiek eltüntetik a vacsora maradékait, bekapcsolják az asztali lámpát, a cella közepéről gyorsan elpakolják a bútorokat, berendezik az Öregasszony szobáját. A gyilkossági jelenetre készülnek. Itt Madonna játssza Lizavetát, Pedro az Öregasszonyt, Véna a vörös holdat. Lizaveta elhelyezkedik a függöny mögött. Homály egy köpenyt tart, ami mögé az Öregasszony bújjik a bábuval. Zsoltár ajtót játszik, Raszkolnyikov előveszi a baltát, Pedro parókát vesz. Lekapcsolják az asztali lámpát. Zsoltár és Borotva zseblámpát kapcsol be. Raszkolnyikov pantomimes járással közeledik az ajtóhoz

Furcsa, mintha ismerős volna a lépcső meg ez az ablak itt. De hisz ez ugyanaz a lakás, ahol a mázoló dolgozott. Úristen, ez a sötétség, milyen csend van, félelmetes, milyen lassan jön fel a hold.

Véna egy vörös főlías zseblámpával világítja az arcát mint holdat, és lassan emelkedik

A holdtól van az a nagy csend. Valami talányon töpreng most, bizonyosan.

Dadogós egyre fokozódó szívdobogás hangját utánozza, Raszkolnyikov odalép az ajtóhoz, Zsoltár ajtónyikorgást imitál, Raszkolnyikov belép, valaki recsenést imitál, csend, majd Borotva zümmögni kezd, mintha légy röpökne a szobában, újra csend

Mit keres ott az a köpönyeg. Az nem volt itt. (Odamegy a köpönyeghez, minden lépését recsenés kíséri, a légy is megriad)

Raszkolnyikov felve körbenéz, aztán felrehajtja a köpenyt, mögötte a széken töpörödött Öregasszony ül, pokrócba van bugyolálva, a bábút az arca elé tartja, a bábu fején ősz paróka. Homály, Sűrű, Zsoltár és Borotva zümmögő kőrüssá alakul, egy dalt kezdenek énekelni

BOROTVA	Balta, balta, öld meg az öregasszonyt,
HOMÁLY	Öld meg az öregasszonyt. (Ismétlés)
ZSOLTÁR	Na mire vársz, bumm,
SÜRÜ	Na sújts le rá, bumm. (Ismétlés)

A dalt többször megismétlik, a refrént egyszerre énekelik

BOROTVA	Bumm a fejbe, bumm, bumm a fejbe,
HOMÁLY	Bumm, bumm.
ZSOLTÁR	Bumm a fejbe, bumm, bumm a fejbe,
SÜRÜ	Bumm, bumm.

Raszkolnyikov az Öregasszony előtt áll, kabátja alá nyúl, kiveszi a baltát, a kórus elhallgat. Többször erőteljes ütést mér az Öregasszony fejére. Homály az Öregasszonyt játszó Pedro háta mögé lép, és piros szalagokat tesz a bábu fejére, így az olyan, mintha vérezne. A paróka lassan egészen piros lesz. Raszkolnyikov letérdel, hogy a bábu szemébe nézzen, mosolygó arcot lát, ami hirtelen felvet, mögüle előbújik az Öregasszony arca. A kórus újraindul, hangja erősödik. Raszkolnyikov tébolyultan üti a bábút és az Öregasszonyt. Az Öregasszony leesik a székeről, kezében a bábuval, ráborul a bábura. Raszkolnyikov megfordul, a kórus most elhallgat, néma csönd van. A baltát még mindig a kezében tartja, az ajtó felé indul, itt áll a lefüggönyözött Lizaveta. Sűrű odalép hozzá, elhúzza arca elől a függönyt. Lizaveta az arca elé kapja a kezét, úgy tesz, mintha el akarná magától tolni a felé közeledő Raszkolnyikovot. Közben Borotva Lizaveta lába közé rakja a csecsemő bábút. Raszkolnyikov Lizavetát is fejbe vágja a baltával. Homály ugyanúgy jelzi Lizaveta vérét, mint imént az Öregasszonynál. Lizaveta lassú haldoklást imitál, miközben „megszül” a véres csecsemő bábút, aki nevet Lizaveta hangján. Raszkolnyikov őt is megöli, majd baltával a kezében az ajtóhoz támoanyag, kilép az ajtón. A rabok rögtön átállnak a soron következő jelenet próbálására... Tábla: „Kihallgatószoza”

RASZKOLNYIKOV Elhoztam ezt a kis írást, megfelel?

PORFIRIJ Milyen írást? Igen, igen, hogyne, tökéletesen megfelel. Ne haragudjon, hogy itt fogadom, bár a lakásom is itt van, mindjárt mellettünk. Szolgálati lakás, most éppen tatarozzák, már majdnem kész. Nagyszerű dolog az ilyen szolgálati lakás. Mi a véleménye?

RASZKOLNYIKOV Nagyszerű.

PORFIRIJ Nagyszerű dolog, nagyszerű.

RASZKOLNYIKOV Mondja, birós úr, ugye van olyan jogász elv vagy műfogás, hogy távol eső, apró dolgokon kezdje, hogy elterelje a gyanúsított figyelmét, elaltassa éberségét, hogy aztán hirtelen lecsapjon rá valami végzetes kérdéssel?

PORFIRIJ Ejnye, ejnye, hát azt hiszi, hogy a szolgálati lakással önt akarom... (Névet)

RASZKOLNYIKOV (csatlakozik) Uram, tegnap azt a kívánságát közölte velem, hogy jöjjenek ide valamiféle kihallgatásra. Ha meg akar tudni valamit tőlem, kérdezzen, ha nem, hát engedje, hogy távozzam, sietek, temetésre kell mennem... És ha kihallgat, csak a törvényes forma szerint, kérem...

PORFIRIJ Uramisten, de hát mit akar, miről hallgassam ki? A vendégemnek tekintem... és ezt az átkozott nevetést bocsássa meg, bátyuska... (Föl-alá járkál) Tudja, könnyen nevetek, és csak úgy rázkódom a

kacagástól, fél óra hosszat is... és ne haragudjon azért sem, hogy közben fel-alá futkosok... most már nagyon félek, hogy meg találom haragítani, de tudja... aranyérbántalmak.

A rabok röhögnek

ZSOLTÁR (*civilben*) Kuss legyen, neki nem azér'!

PORFIRIJ (*folytatja*) Mióta tervezem, hogy kigyógyítom tornázással... csak tudja, a hivatal... a kihallgatások... igaza van... elmésen mondta az előbb... melyik gyanúsított ne tudná, hogy előbb oda nem tartozó kérdésekkel igyekeznek elaltatni az éberségét, hogy aztán lesújtanak a feje búbjára a balta fokával, kérem, he-he-he, (*Nevet*) igazán sikerült hasonlat. (*Megint nevet*) És tökéletesen igaza van, hogy kigúnyolja a mi jogászai forraságainkat, ezek a remekül kiagyalt pszichológiai műfogások roppant nevetségesek, és nem is érünk el vele sokat, kivált, ha túlságosan törődünk a szabályszerűségekkel. Mert sokfélék az emberek, de a törvény csak egy. Ön jogásznak készül, ugye, Rogyion Romanovics? (*Hellyel kínálja Raszkolnyikovot*)

RASZKOLNYIKOV (*óvatosan leül a stokira*) Igen. Annak készültem.

PORFIRIJ Nehogy azt higgye, hogy oktatom, jaj, hogy is merném, hiszen milyen tanulmányokat írt már a bűnözésről. De itt ez a kis példa, talán még hasznát veszi a jövőben. Szóval bűnösnek tartok valakit, ezt vagy azt, vagy a harmadikat, de mit gondol, zaklatni fogom idő előtt? Miért tenném ezt, kérem, még ha van is bizonyítékom ellene? Az egyik talán olyan ember, hogy kötelességem azonnal letartóztatni, de a másik nem az a fajta. Akkor meg miért ne sétálhasson még egy ideig szabadon a városban? (*Nevet*) Márpedig ha túl korán lecsukatom, hiába tudom, hogy ő az, talán eszem a lehetőségtől, hogy egészen leplelzem. Tehát hagyom sétálni, de ő tudja, legalábbis sejti, hogy átlátok rajta, minden titkát ismerem, éjjel-nappal figyelem, és ha ilyenformán állandó rettegésben, szorongásban tartom – istenemre –, előbb-utóbb elveszti a fejét. Így van, kérem? Az idegek, uram, az idegek, valóságos kincsesbánya számunkra. Látott már lepkét a gyertya körül keringeni? Hát így kering majd ő is körülöttem, mintha gyertyaláng volnék. Nem lesz neki édes a szabadság. És kering-kering mind kisebb sugarú körben, míg egyszer csak, zsupsz! A számba repül, és én lenyelem! Ez aztán az öröm, he-he. Nem hisz nekem? Még mindig csak azt gondolja, hogy mókázom? Különben igaza van, engem már az úristen is olyannak teremtett, hogy azt az érzést keltem az emberekben: pojáca... (*Nevet*) pojáca. Csakhogy a természet olykor kisegíti a szegény kis vizsgálóbírókat. Tegyük fel, hogy az illető hazudik, remekül hazudik, már-már diadalmaskodik, élvezhetné éles elméje gyümölcsseit, de akkor puff, ájultan esik össze épp a legbotrányosabb helyen. Hát lehet persze betegség is, de mégis-mégis gyanús. A természet tükör, uram, a legfényesebb tükör, nézz bele és élvezd. (*Fölkap egy tükört, Raszkolnyikov elé tartja*) Ez az, ejnye, hogy elsápadt, Rogyion Romanovics. Fülledt a levegő idebent, nyissunk ablakot?

RASZKOLNYIKOV (*rákiált*) Ne fáradjon, kérem. (*Nevet*)

Porfirij vele nevet

Ne fáradjon miattam. (*Feláll, elkomorodik*) Porfirij Petrovics, most már tisztán látom, hogy ön határozottan gyanúsít az öregasszony és Lizaveta meggyilkolásával. Én viszont kijelentem, hogy megelégettem ezt, már régen megelégettem. Ha azt hiszi, joga van a törvény nevében eljárni ellenem, járjon el, tartóztasson le, de hogy a szemembe röhögjenek és gyötörjenek, azt nem tűröm. Nem tűröm, hallja? (*Remeg*)

PORFIRIJ De bátyuskám, aranyoskám, mi lelte?

RASZKOLNYIKOV Nem tűröm, nem tűröm.

PORFIRIJ (*suttogva*) Csendesebben, bátyuska, még meghallják, bejönnek. Mit mondunk nekik?

RASZKOLNYIKOV (*ő is suttog*) Nem tűröm, nem tűröm.

PORFIRIJ (*a csaphoz rohan*) Igyék egy kis vizet, galambocskám, hisz ez már valóságos roham! (*Civilben*) Basszátok meg, hol a víz? (*A csapból vizet enged, odaviszi*) Igyék, bátyuska, talán használ!

Raszkolnyikov nem veszi el a poharat

Rogyion Romanovics, drágám, hiszen így igazán örületbe kergeti magát, no, igyék egy kortyot legalább!

Raszkolnyikov gépiesen a szájához emeli a poharat, de aztán undorral leteszi az asztalra

Vigyáznia kell magára, vigyáznia, hiszen még ideglázat is kaphat így, ha erővel izgatja az idegeit, éjszaka járkál, csengőket rángat, vért emleget, beszámíthatatlan állapotban van.

RASZKOLNYIKOV Nem voltam beszámíthatatlan, eszemen voltam. Igenis, hallja?

PORFIRIJ Igen, értem, és hallom is, kérem. De ide hallgasson, kegyes jótevőm, ha valóban bűnös volna, vagy csak valami része is volna ebben az átkozott történetben, hát hangoztatná ezt? Hogy nem önkívületben cselekedett, hanem világos ésszel – hangoztatná ezt, ilyen nyomatékkal? Szerintem éppen ellenkezőleg, ha terhelne valami a lelkét, okvetlenül azt kellene állítania, hogy igen, önkívületben voltam, természetesen. Nos, igazam van?

RASZKOLNYIKOV Csupa hazugság. Rám akar ijesztetni... vagy egyszerűen csúfot űz belőlem... Minden szava hazugság! Igen jól tudja, hogy a bűnösnek a legjobb kibúvó, ha lehetőleg igazat mond, nem titkolja, amit el lehet árulnia. Nem hiszek önnek!

PORFIRIJ Mint a csík. Önt aztán nem könnyű megfogni! Ez aztán valóságos rögeszme, bátyuska! Nem hisz nekem? Én meg azt mondom, hogy egy arasznyit már hisz, és egyre jobban hinni fog. Én őszintén a javát akarom, ne hanyagolja el a betegségét, hiszen családja van, gondoljon rájuk! Rémisztgeti szegényeket.

RASZKOLNYIKOV Szóval figyelget? És ezt még a tudomra is adja!?

PORFIRIJ Na de bátyuska! Hisz a maga szájából hallottam. Észe sem veszi, hogy izgatottságában mi mindent elmesél nekem is, másoknak is! RASZKOLNYIKOV Hazudik! Nem tudom, mit akar, de folyvást hazudik!

PORFIRIJ Én hazudok? Az előbb magam adtam a kezébe a védelem eszközeit vizsgálóbíró létemre. Betegség, önkívület, idegláz, sérelmek, rendőrtisztok és a többi... Na ugye, kérem!

RASZKOLNYIKOV De én tudni akarom, tudni akarom, felment-e véglegesen minden gyanú alól vagy sem!

PORFIRIJ Miért akarja tudni? Miért akar olyan sokat tudni, amikor még nem is zaklatták? Miért olyan türelmetlen?

RASZKOLNYIKOV Még egyszer mondom, nem tűrhetem tovább ezt a...

PORFIRIJ Mit, mit, kérem, a bizonytalanságot?

RASZKOLNYIKOV Ne ingereljen! Nem akarom! Nem tűröm, és nem is bírom tovább!

PORFIRIJ (*suttogva*) Csendesebben, no, csendesebben, hallja? Komolyan figyelmeztetem. Vigyázzon magára, nem tréfálok, uram!

RASZKOLNYIKOV (*iszonyatos dühvel*) Nem tűröm, hogy kínozzon! Fogasson el, tartson házkutatást az előirt formában, de ne játsszon velem, ne merjen!...

PORFIRIJ Sose aggódjon a forraságok miatt, barátságosan hívtam meg önt...

RASZKOLNYIKOV Barátságosan? Hazudsz! Hazudsz most is, átkozott pojáca! Átlátok rajtad! Hazudsz, és ingerelsz, hogy kiszolgáltassam magam!

PORFIRIJ Jobban már igazán nem szolgáltatathatja ki magát, bátyuska, hiszen őrtjög! Ne ordítson, mert behívom az embereimet!

RASZKOLNYIKOV Hazudsz, semmi se történik, hívd be őket, no! Tudod, hogy beteg vagyok, és az őrtjögésig akarsz ingerelni. Ez a célod! Tényeket mutass, tényeket! Beléd látok, bizonyítékom nincs, csak hitvány, piszkos, ostoba feltevések. Azt akarod, hogy... hogy...

Amper valóban rosszul lesz, annyira beleélte magát a szerepbe. Mintha felszakadtak volna a sebei. Le kell ülnie, most valóban felhajtja a pohár vizet. A cellatársak odamennek, le akarják fektetni, de ő elhárítja

AMPER Jó, jó, jobban vagyok már... engem nem így hallgattak ki... kirúgták alólam a széket... hátrafesztették a fejem... pedig megmondtam... rögtön elismertem, hogy én öltem meg a lányt... csak a rész-

letekre... nem jól emlékeztem... összezavarodtam... nem... most nem tudom tovább játszani...

ZSOLTÁR Ha akarod, játszd te a vizsgálóbíró!

AMPER Na ne szórakozd, nekem ez nem játék. Hetek óta ezzel küszködök. Ez bennem... bennem...

ZSOLTÁR (közbevág) Na látod, ez az, így kéne! Most ismétljük meg azonnal!

AMPER Nem vagyok rá képes.

ZSOLTÁR De képes vagy rá, na, csináljuk, gyerünk, legalább az utolsó részt!

AMPER Nem, nem, hagyjál!

PEDRO (Zsoltárhoz) Miért gyötröd, miért nem hagyod békén?

ZSOLTÁR (végtelen dühvel) Te most kussoljál, Pedró, mert... (Amperhez) Na, kezdjük! Csak az utolsó részt a monológ után! Mondjuk onnan, hogy:

PORFIRIJ Mint a csik! Önt aztán nem könnyű megfogni! Ez aztán valóságos rögeszme, bátyuska! Nem hisz nekem? Én meg azt mondom, hogy egy arasznyit már hisz. Én őszintén a javát akarom, ne hanyagolja el a betegségét, hiszen családja van. Gondoljon rájuk. Rémisztgeti szegényeket.

RASZKOLNYIKOV (fáradtan, nem túl nagy megyőződéssel) Szóval figyeltet? És ezt még a tudomra is adja?

PORFIRIJ Na de bátyuska, hiszen a maga szájából hallottam. Észre sem veszi, hogy izgatottságában mi mindent elmesél nekem is, másoknak is.

RASZKOLNYIKOV (kedvetlenül) Hazudik! Nem tudom, mit akar, de folyvást hazudik, érzem.

PORFIRIJ Én hazudok? Az előbb magam adtam a kezébe a védelem eszközeit vizsgálóbíró létemre. Betegség, önkívület, idegláz, sérelmek, rendőrtisztek és a többi. Na ugye, kérem...

RASZKOLNYIKOV (maga elé bámul, nem figyel, automatikusan mondja) De én tudni akarom! Tudni akarom, felment-e véglegesen minden gyanú alól, vagy nem!

PORFIRIJ Miért akarja tudni? Miért akar olyan sok mindent tudni... Miért olyan türelmetlen?

ZSOLTÁR Na jó, álljunk le, ez mégsem jó így! Szedd össze magad, segítetek! Még egyszer! (Megöleli Ampert, biztatja)

A rabok egyre feszültebben hallgatják a jelenetet. Zsoltár járkál, majd újra kezdi

PORFIRIJ Mint a csik! Önt aztán nem könnyű megfogni! Ez aztán valóságos rögeszme, bátyuska! Nem hisz nekem?

Raszkolnyikov nemet int a fejével. Porfirij hirtelen kirúgja alóla a stokit. Raszkolnyikov a földre esik

(Az asztalon lévő pohár vízzel arcul önti, hátrafesztí a fejét, egészen közel megy az arcához, suttog) Én meg azt mondom, hogy egy arasznyit már hisz. Én őszintén a javát akarom. Ne hanyagolja el a betegségét, hiszen családja van, gondoljon rájuk. Rémisztgeti szegényeket!

RASZKOLNYIKOV (kétségbeesetten) Szóval figyeltet, és ezt még a tudomra is adja!

PORFIRIJ Na de bátyuska, hiszen a maga szájából hallottam, észre sem veszi, hogy izgatottságában mi mindent elmesél, nekem is, másoknak is.

RASZKOLNYIKOV Hazudik. Nem tudom, mit akar, de folyvást hazudik. Érzem!

PORFIRIJ Én hazudok? Én hazudok? (Majdnem önralmát veszve) Az előbb magam adtam a kezébe a védelem eszközeit vizsgálóbíró létemre. Betegség, önkívület, idegláz, sérelmek...

RASZKOLNYIKOV (belevág) De én tudni akarom, tudni akarom, felment-e véglegesen minden gyanú alól, vagy sem!

PORFIRIJ (halkan, élvezve a játékot) Miért akarja tudni? Miért akar olyan sokat tudni, amikor még nem is zaklatták? Miért olyan türelmetlen?

RASZKOLNYIKOV (szinte könnyörögve) Még egyszer mondom! Nem tűrhetem tovább ezt a...

PORFIRIJ (hirtelen fölívölt) Mit? Mit, kérem?... A bizonytalanságot?

RASZKOLNYIKOV (összetörve) Ne ingereljen! Nem akarom! Nem tűröm, és nem is bírom tovább... (Elsírja magát, civilben borul ki, nyöszörög)

A cellatársak döbbenet nézik

PORFIRIJ (aki eddig durván szorította, átöleli, vigasztalja) Csendesebben... no csendesebben, komolyan figyelmeztetem, vigyázzon magára, nem tréfálok, uram!

RASZKOLNYIKOV (lassan, szípgova, mint egy gyerek) Nem, nem tűröm, hogy kínozzon! Fogasson el, tartson házkutatást az előirt forma szerint, de ne játsszon velem! Ne merjen!

PORFIRIJ (megsimogatja a fejét, majd elengedi, feláll) Sose aggódjon a formáságok miatt. Barátságosan hívtam meg önt.

RASZKOLNYIKOV (mintha visszatérne belé az erő) Barátságosan? Hazudsz! Hazudsz most is, átkozott pojáca! Átlátok rajtad, hazudsz és ingerelsz, hogy kiszolgáltassam magam.

PORFIRIJ (nevetve) Jobban már igazán nem szolgáltatathatja ki magát, bátyuska, hiszen örjög! Ne ordítson, mert behívom az embereimet! (Egy pillanatra kinéz a rabokra, látja, hogy nincs ki továbbvigye a jelenetet)

Homály és Sűrű felrángatják az ágyról a Mikolkát játszó Vénát, Raszkolnyikov közben folytatja a jelenetet

RASZKOLNYIKOV Hazudsz, semmi sem történik, hívd be őket, no! Tudod, hogy beteg vagyok, és az örjögésig akarsz ingerelni, hogy kiszolgáltassam magam kényedre-kedvedre. Ez a célod? Tényeket mutass! Tényeket! Beléd látok, bizonyítékokod nincs, csak hitvány, piszkos, ostoba feltevés, azt akarod, hogy... hogy...

Zaj hallatszik

PORFIRIJ Mi az?

Homály és Sűrű belökik a Mikolkává vedlett Vénát, aki nincs teljesen magánál

Miért hoztak ide, mit akarsz?

Mikolka nem válaszol, látni, hogy nem itt van

Mit akarsz?

MIKOLKA Én vagyok... én vagyok... ez én vagyok, a gyilkos... gyilkos vagyok...

PORFIRIJ (feszülten figyel, de még a jelenetben van) Te? Kit öltél meg?

MIKOLKA Aljona Ivanovna... és... Lizaveta. Megfoglak, ne zümmögj!

ZSOLTÁR (civilben) Mi van, baszd meg?

VÉNA Psssst! Hol a másik szárnyad? Kitéptem? Kitéptem.

Zsoltár iszonyatos haraggal odaugrik Vénához, majdnem megfojtja, Véná öklendezik, a rabok lefogják Zsoltárt, a Dadogós az ágyhoz szorítja

ZSOLTÁR Megöllek, baszd meg, megöllek, ha nem jutok ki! Téged öllek meg, a kurva életbe! Honnan jutottál hozzá, mi? Honnan? Az ügyvéd csak kamu volt, igaz?

Véna alig kap levegőt, a többi rab az ágyra fekteti. Zsoltárt megpróbálják lecsilapítani, valamelyik rab énekelni kezd, hogy elterelje az örök figyelmét

PEDRO Nem bírta a nyomást, összetört! Van ilyen, nem?

ZSOLTÁR Milyen nyomást? Engem huszonnégyyszer hallgattak ki kilenc nap alatt a radiátorhoz bilincselve, forró vizet tartottak a szemem elé, hogy megvakuljak, hogy kiszedjenek belőlem valamit, de nem tudtak. Én nem mondtam nekik semmit!

BOROTVA Nehogy megsajnáljunk, Zsoltár! Hányszor énekelte, hány hullá fölött, senki nem tudja! Sose kíméltél meg senkit!

ZSOLTÁR Ez nem igaz! Egyszer, még az elején valakit elengedtem... háromszoros gáziért, vagy talán inkább mert ártatlannak éreztem. Éreztem, érted? Kezdő voltam! Az a szemét két nap múlva megölette az öcsémet. Tizenkét éves volt.

BOROTVA De megbosszultad!

ZSOLTÁR Nem! Csak végrehajtottam az eredeti megbízást. Azóta számomra nincsenek ártatlanok.

Homály figyelni az ajtót, nem közeledik-e az ör

AMPER És a gyerekek?

ZSOLTÁR Azok sem. Mert felnőnek. Ez a bűne mindegyiknek megvan.

A hozottakon kívül. És nincs undorítóbb, mint mikor észreveszed az édes gyermekarcban a felnőttet. Az apját vagy az anyját.

AMPER (*mániákusan*) Tényleg? Gyerekeket is?

ZSOLTÁR Bárkit. Még Istent is, ha valaki megmutatja, és megbízást ad rá. SÚRÚ Minket is?

ZSOLTÁR Naná! Csak titeket már drágábban. Ti a hozzátartozóim vagytok. (*Nevet*)

PEDRO Te hitetlen.

ZSOLTÁR Én profi vagyok. A hit amatőröknek való. Saját érdekből még sohasem öltem. Azt hiszitek, hogy a ti bűnötök kisebb, mert nem pénzért, hanem indulatból vagy elmebajból öltök? Ti megálltatok az állat szintjén. Mi, bérgyilkosok a bűnözők arisztokráciája vagyunk, az értelmiségetek, ha úgy tetszik.

BOROTVA Te mint értelmiségi? Akkor hogy a faszba vagy itt bent?

ZSOLTÁR Mert a megbízóm feldobott.

AMPER (*valami dereng*) És ha valaki arra adna megbízást, hogy öld meg magad, megölnéd?

ZSOLTÁR (*elgondolkodik, mosolyog*) Azt nagyon meg kellene fizetni. Előre.

AMPER De megtennéd?

ZSOLTÁR Meg. De előtte még elénekelnék egy zsoltárt.

AMPER És tényleg sohasem mérlegelsz?

ZSOLTÁR Nem tehetem, szakmai etikett.

AMPER Ne szórakozz! Komolyan! Sohasem?

ZSOLTÁR Nem. Mert ha mérlegelsz, remeg a kezed. És ha mérlegelsz, mindig találsz mentséget. Mert ez az egész kibaszott hosszú élet egy nagy-nagy mentség. És akkor nem hajtod végre az ítéletet.

DADOGÓS Te állat!

ZSOLTÁR Miért kellene nekem jobban szégyellnem, mint hogy te embereket nyúzol meg.

DADOGÓS (*szinte magának*) Cs... cs... csak egyet.

SÚRÚ Mert a másikat kivették a kezed közül.

ZSOLTÁR Vagy te, Borotva, hogy elvágod a kurvaid nyakát, ha nem bírsz velük, vagy te, Amper? Szétrúgod a nő fejét, ha nem bírod megbaszni.

AMPER (*fölrriad az előző gondolatból*) De hát akkor ez az egész egy nagy-nagy gyávaság.

ZSOLTÁR Mi? Mit mondasz?

AMPER Kéznek lenni akkor is, amikor tudod, hogy van mentség, vagy sejtjed, ez gyávaság, és nem erő! Gyáva vagy...

Zsoltár nekimenne, de Dadogós és Borotva leállítják

(*Mosolyogva*) Te profi, én nem adtam megbízást, hogy megölj!

ZSOLTÁR Ne izgulj, talállok valakit, aki ad rád!

Véna, aki addig viszonylag nyugodtan feküdt az ágyon, elkezd artikulálatlanul ordítani, hallucinál, dobálja magát, hány, a többiek megpróbálják lefogni és összeszorítani a száját

Nem mehetünk haza, senki nem megy haza, e miatt az állat miatt, látjátok!?

Dadogós odamegy Véna ágyához, egy darabig nézi, ahogy tátog, majd leüti, a többiek lekötözik

PEDRO Vitessük kórházba!

ZSOLTÁR Akkor nincs előadás.

BOROTVA Ráadásul még ránk is vernek valamit.

SÚRÚ Itt meg megdögölhet!

ZSOLTÁR Nem olyan könnyen döglik meg az ember.

MADONNA Te azt akarod, hogy e miatt a rohadt előadás miatt ne menjen kórházba? Azt akarod?

ZSOLTÁR Ha ez kell, hogy kimehessek!

MADONNA Ki a lófász vagy te?

ZSOLTÁR Én csak ki akarok menni!

AMPER Miért, miért akarsz annyira kimenni?

ZSOLTÁR Kinek mi köze hozzá! Én sem kérdezem tőletek! Úgyhogy inkább szavazzunk!

HOMÁLY Miről?

ZSOLTÁR Hát hogy vitessük-e kórházba vagy ne. Legyen-e előadás vagy se? Hazamegy-e valamelyikünk vagy nem?

PEDRO Én nem szavazok. Semmiről. (*Előrejön egy vödör vízzel*)

ZSOLTÁR Nem?

PEDRO Nem! Hát ki vagy te, hogy döntésél?

ZSOLTÁR Nem foglak megvédeni, öreg! És akkor látni fogod. Sűrű már régóta szeretne veled négy szemközt elbeszélgetni.

PEDRO (*miközben Véna hányását törli fel*) Azt hiszed, megjíjedek? Amikor bekerültem, hatan erőszakoltak meg. Csak egy köcsög nem jött rám. Szétverték az orrom. (*Kiveszi a fogsorát*) Kiverték majdnem az összes fogam. Aztán az egyiknek éjjel, már a kórház után, tényleg szöveget vertem a koponyájába. Elfelejtetted? Azóta hagynak békén.

SÚRÚ Régen volt az, öreg, nem vagy te már olyan erős. A kislányok is leelőznének futásban.

PEDRO Mit tudsz te a kislányokról?

SÚRÚ Azt, amit te, biztos nem. De nem is vagyok rá kíváncsi.

PEDRO Pedig kíváncsi lehetnél, hogy milyen az, amikor rád néz a tiszta, még ártatlan szemeivel, amikben bujkál valami fura vágy, kíváncsiság és bizalom, és amikor végre hozzáérsz a selymes, pihés, még szőrtelen kis puncijához, ami még száraz. Amikor az ujjad elindul az apró kis redőkön... És ő csak csodálkozik. És te próbálsz az ujjadat visszatartani, mert már sír, de, de azok csak... Mit tudsz te erről? Olyan ez benned, mint egy áradó folyó, ami ki akar törni. Megpróbálsz neki gátat vetni. De hiába, hiába...

SÚRÚ Akarat is van a világon!

PEDRO Akarat! Mit jössz nekem itt az akarral? Amikor úgy érzem sokszor, hogy nem is én cselekszem. Nem én csinálom azokat, hanem valaki... valaki bennem. És amikor ezt a valakit nem tudod legyőzni... próbálsz, próbálsz, de hiába, nem tudod... akkor bűnözőnek hívnak. És mi van, ha mindezért csak egy vegyület felel? Egy aprócska enzim?

HOMÁLY Akkor lopásenzim is van, vagy micsoda, úgy gondold?

SÚRÚ Meg sikkasztásenzim is, mi? Én hányok tőled, Pedro. Én még sosem kívántam meg a kishúgomat.

PEDRO Majd fogod. De mért, mit gondoltok, kire gondol, amikor bent marad a cellában, mikor mi sétán vagyunk, és egyedül hokizik?

SÚRÚ Megöllek, öreg! (*Neki akar menni*)

Zsoltár, Homály és Amper fogják le

ZSOLTÁR Na elég a gyerekzsúrból. Szavazzunk, jó? Én azt akarom, hogy ne menjen kórházba! (*Ujjain számolja a szavazatokat*)

BOROTVA Én is!

MADONNA Én meg azt akarom, hogy menjen. Nem halhat meg!

SÚRÚ Kórház! Menjen kórházba.

HOMÁLY Igen. Menjen.

DADOGÓS M... maradjon.

PEDRO Én nem szavazok, mondtam már. Ha megöltök se.

ZSOLTÁR Erre majd még visszatérünk. (*Amperhez fordul*)

AMPER Hülyeség ez az egész szavazás. Ha nem küldjük orvoshoz, és tényleg meghal, akkor nekünk is lőttek. Ezt nem fogod fel, Zsoltár?

ZSOLTÁR Én felfogom, Amper! Felfogom. Mindenki felfogja, de te csak szavazzál!

Hosszan nézik egymást

AMPER (*Vénára néz*) Nem lehetne később? Hátha jobban lesz.
ZSOLTÁR Nem. Nem lehet. Most kell.
AMPER (*hosszabb csend után*) Ne menjen.
PEDRO Én meg azt mondom, hogy...
ZSOLTÁR Most már késő, öreg. Késő. Itt marad. Megszavaztuk.

Zörög az ajtó, kulcs fordul a zárban

BÖRTÖNŐR I. (*hangja kintről*) Húszas cella rendben!
ZSOLTÁR Dobjatok rá egy pokrócot. És ha valaki pofázni mer, annak anyyi.

Az utolsó pillanatban Homály rádob Vénára egy pokrócot, belép a két börtönőr

SÚRÚ Huszonegyes cella, vigyázz! Örmester úrnak jelentem, a cella teljes létszámban felsorakozott. (*Látja, hogy az örmester a betakart Vénát nézi*) Egy fő beteg.

A Börtönőr I. odalép Vénához, lehúzza a fejről a takarót, a rabok feszülten nézik, Véná felnyög

BÖRTÖNŐR I. (*mosolyog, majd elkiáltja magát*) 1214-es felállni! Vigyázz!

Véna nem mozdul

Felállni! (*Lerántja róla a takarót*)
HOMÁLY (*szemrebbenés nélkül*) Altató van benne. Még hat.

Az Börtönőr I. elengedi a takarót, nézi a rabokat

BÖRTÖNŐR I. (*Zsoltárhoz lép*) Figyelmeztetem magukat: addig kutatok, keresek, akár az aktájukban is, amíg meg nem találok azt a kicsike kis indokot, okot, amibe belekapaszkozhatok, és megragadom, higgyék el, megragadom, hogy azt javasolhassam a parancsnoknak, hogy maguk közül egy se mehessen haza, hiába erőlködnek azzal a kibaszott színházzal. Hogy itt rohadjanak meg. Végleg. (*Vénára néz, körbejár a cellában, kimegy. Kintről*) Huszonegyes cella rendben!

A rabok az ágyukhoz mennek, Zsoltár odalép Vénához, ébresztgetni próbálja, Véna nem ébred föl, Zsoltár visszadobja rá a takarót

ZSOLTÁR (*Dadogóshoz*) Még jó, hogy ekkorát ütöttél. Képzeld, ha felébred.

DADOGÓS É... é... én k... k... kicsit akartam.

ZSOLTÁR Na ide figyelj, Ciceró. Te fogsz beállni a helyébe. Onnan vegyük, hogy... azt kell mondanod, hogy... „én vagyok a bűnös, én tettem, gyilkos vagyok”. Akkor én megkérdezem, „kit öltél meg”, és neked azt kell mondanod, hogy „Aljona Ivanovná és az unokahúgát, Lizavetát” ...

DADOGÓS B... b... baltával.

ZSOLTÁR Nem, nem, nem... ezt csak akkor mondod, amikor megkérdezem, hogy „hogyan ölted meg őket”. Világos?

Dadogós boldogan bólogat

HOMÁLY Te? Nem túl sok ez neki egyszerre? Olyan, mintha nekem az egész Btk.-t kellene felmondanom.

A rabok nevetnek

ZSOLTÁR Madonna, sűgjal! Amper, hajlandó vagy idetolni a pofádat?

Raszkolnyikov és Porfirij visszaállnak a kihallgatási jelenethez

RASZKOLNYIKOV (*kelletlen*) Tényeket mutass, tényeket...
DADOGÓS (*Mikolkaként nagy lelkesedéssel ront be a kihallgatósobából*) É... é... én vagyok a bű... bű... bűnös. É... é... én...

A rabok röhögnek

ZSOLTÁR Baszd meg! Jó, igazad van. Én nem mondtam. Amikor bejössz, én megkérdezem: Mit akarsz? Miért hoztak ide?
DADOGÓS (*visszaáll*) Oké.

Újrakezdik

RASZKOLNYIKOV Tényeket mutass, tényeket...

Dadogóst belökik

ZSOLTÁR Mit akarsz? Miért hoztak ide?
DADOGÓS (*letérdel, kezével túlzottan gesztikulál, segítené, amit szavakkal nem tud elmondani*) É... é... én vagyok a bű... bű... bűnös, é... é... én te... te... tettem. É... é... én vagyok a gy... gy... gyilkos.
PORFIRIJ Te? Kit öltél meg?
DADOGÓS A... a... aljona I... i... iva... b... b... baltával.

A rabok röhögnek, Amper is

I... i... ivanov... nov... na... nát é... és a ... hú... hú... hú...
BOROTVA (*röhögve*) Hú baszd meg, ha így folytatja, minket kell kórházba vinni.

ZSOLTÁR (*ő is röhög*) Na jó, Ciceró, ez nem vált be.
DADOGÓS (*feldühödve*) Én cs... cs... csak arra vagyok jó, hogy ta... ta... tartsam...

ZSOLTÁR Ja. Hogy tartsd a lámpát és leginkább a pofád.
DADOGÓS (*pokolian dühös lesz, feldönti az asztalt, az ágyához megy, lefekszik*) A... a... anyátokat. Azt. (*Lekapcsolja a villanyt, rövid ideig csönd*)

ZSOLTÁR Na jó, ha már úgylis sötét van, álljunk át Szvidrigajlov álmára!

PEDRO Nem, én nem csinálom! Ezt nem!
ZSOLTÁR Mi az, hogy nem? Már próbáltuk, nem is egyszer.
PEDRO De arról volt szó, hogy ezt kihagyjuk.
SÚRÚ Most mit szarakodsz? Fogd azt a kurva bábut!

Pedro az ajtó felé fut, de a többiek megfogják, Sűrű befogja a száját, durván felrakják az asztalra, a bábu mellé

MADONNA Hagyjátok békén! Halljátok?
BOROTVA Te ne pofázz bele, mert szétrúglak! Vagy te akarsz a helyére feküdni?
SÚRÚ (*miközben Pedróra köti rá a bábut*) Ne játszd meg magad, te szemét pedofil! Most pihézzél, meg most redőzzél, baszd meg!

Amper is megpróbálja lefogni Pedrót, dulakodnak

MADONNA (*Pedro segítségére siet, ellöki Ampert, majd megfogja a bábut, és elkezdi játszani, a bábu hangján beszélni. Pedrónak most azt a kislányt kell eljátszania a bábuval, akit Szvidrigajlov megront*) Bácsi! Nagyon fázom! Fázom! Tessék engem betakarni! Bácsi! Éhes vagyok, fázom, mamuka itt hagyott!

Pedro feladja az ellenállást, játszani kezd

KISLÁNY A mamuka megvej, mert eltöttem a csészejét.
SZVIDRIGAJLOV Gyere, kislányom, ülj ide. És mi a te mamukád? (*Ódaülteti a bábut maga mellé*)

KISLÁNY Mamuka szakácsnő a fogadóba, és szok engem ütni, ha jé-szeg, meg ijesztegetni.

SZVIDRIGAJLOV És miért szöktél meg otthonról?

KISLÁNY Mejj fejek, hogy nagyon megvejj, meg mejj sötét van nálunk, meg hideg, meg a csésze. (Zokog)

SZVIDRIGAJLOV (vetkőztetni kezdi a bábút) Milyen hideg a lábacskáid. Nem baj, majd gyorsan megmelegítjük. Gyere kicsim, le vesszük ezt a lyukas kis cipőcskét, (Leveszi) feküdj ide be, az ágyba. Betakarlak. Aludj szépen, aludj! (A bábú elalszik, Szvidrigajlov betakarja, aztán feláll, félrenéz, visszalép a kislányhoz, felemeli a takarót, alánéz) Micsoda lázas pirosság, mintha szesztől volna, mintha pálinkát itattak volna veled. (Simogatni kezdi a bábú száját) Milyen forró ez a kis száj, milyen tüzes. És a szeme, mintha nem is aludna, mintha hívogatna, mintha megrezzenne a szempillája.

A bábú hirtelen széttárja a karját, kihívóan felnevet, Szvidrigajlov felhajtja a bábú szoknyáját, szétfeszíti a combjait, simogatja, majd fölétérdel, és beléhatol, Pedro eljátssza a bábú rémületét, élvezetét, dobálja a bábút

(Kijózanodik) Jézus, de hisz még nincs öt éves sem! (Maga felé fordítja a bábú arcát, aki hirtelen megint kinyújtja felé a kezét. Ütésre emeli a kezét) Ó, te átkozott! (Csend, majd magához szorítja a lány ölet, ritmusa gyorsul) Dunyecska, Dunyecska, te más embert faraghattál volna belőlem, de...

Hirtelen felkapcsolódik a villany, Dadogós kapcsolta fel, kitépi a bábút Zsoltár kezéből, Pedro a cella közepén kuporog, sír

SÚRÚ (Pedrónak) Látnom, lenyugodtál. Remélem, egyszer majd a saját koponyádba versz szöget.

AMPER Hagyd már!

MADONNA Ezt a részt nem fogják engedni.

BOROTVA Mért, hát ezt is Dosztojevskij írta!

MADONNA De nem így.

BOROTVA Nem így, mert nem merte. Csak céloz rá.

SÚRÚ (Zsoltárhoz) Na! Most csináljuk akkor az én jelenetem? Már ki-faragtam a pisztolyt. Alig várom, hogy beléd löhessenek.

ZSOLTÁR Csak rám. De most nincs kedvem téged ölelgetni.

SÚRÚ Persze, Pedrót volt kedved. Azt élvezted.

AMPER Téged nem lehet ölelgetni, baszd meg, nem hagyod. Még a jelenet kedvéért sem. Olyan vagy, mint egy idegbeteg, frusztrált fapina.

A rabok szívből röhögnek

SÚRÚ Persze, mert én nem szeretem a fiúkat, de főleg mert nem vagyok gyilkos, mi? Én csak olyan nyersanyag vagyok, csak szaporodásra jó, ugye? Hát majd meglátjátok, basszátok meg, meglátjátok. (Falhoz vágja a pisztolyt, kiszáll a játékból, lefekszik)

BOROTVA Ez hülye. Azt hiszi, róla írták a darabot. Még meg se voltál, baszd meg!

Mindenki lefekvéshez készülődik. Dadogós bekapcsolja a tévét, Homály oda-viszi a sakkot Sűrűnek. Zsoltár a csapnál mosakszik. Pedro lefekszik az ágyára, előveszi a fényképeit. Borotva tévét néz, veszekszik a csatornákon Dadogóssal. Madonna Vénát nézi, hogy jobban van-e, Véna még mindig kábult, nyöszörög. Madonna simogatja. Amper nézi egy kicsit, majd elfordul. Odalép Zsoltár ágyához, a takaró fel van hajtva, kilóg alóla egy papírdarab, fölveszi, elolvassa, majd gyorsan visszarakja, döbbenet áll, összenéz Madonnával, majd a saját ágyához megy, lefekszik. A plafont nézi, ezalatt Sűrű és Homály beszélgetnek

BÖRTÖNŐRI. (kintről) Egy perc múlva takarodó!

Hirtelen lekapcsolódnak a villanyok, a tévé is, a rabok morgolódnak, majd mindenki nyugovóra tér

BOROTVA Madonna, ma Dadogósnál kezdesz.

MADONNA Kifizette?

BOROTVA Még nem. De akkor is oda mész.

MADONNA Oda nem. Inkább megpróbálkozom Sűrűvel. Hátha ki tudom engesztelni.

Sűrű csak mordul egyet, és befordul az ágyán

És te, Amper?

AMPER Nekem nincs pénzem. Erre nincs.

MADONNA És ingyen?

BOROTVA Na ide figyelj, Madonna, majd ha önálló kurva leszel, akkor alkudozzál, jó? Te meg, ha be mered tenni a mocskos bráneredet ingyen, levágom.

MADONNA A sajtnál már kifizette.

AMPER Az a sajt ára volt.

Nézik egymást

ZSOLTÁR Befejeznék az alkudozást? Én is rád várok, kicsim!

MADONNA Figyeljete! Ma mindenkinek menstruálok, kuss legyen!

BOROTVA Na jó, kivételesen, de akkor holnap dupla műszak.

Madonna kivárja, amíg mindenki elcsendesedik, majd odalopózik Amper ágyához, és bebújik mellé

AMPER Én nem akarom... Madonna.

MADONNA De nekem muszáj, különben nem tudom jól játszani azt a jelenetet, amikor megbocsátok neked.

AMPER Na ne etess! Akkor nekem is meg kellene ölnöm valakit, hogy eljátszhasam Raszkolnyikovot?

MADONNA Már nem kell.

Hallgatnak

AMPER Nem félsz tőlem? Az a lány is, akit megöltem, ugyanígy ajánlotta fel magát, csak nekem... én meg a többieknek, mind a háromnak. Ittünk. És amikor rámásztunk, begörccsölt, üvöltöni kezdett, volt a hangjában valami idegesítő, valami, ami... és nem emlékszem pontosan, de egyszer csak ütni kezdtem, rugdostam a fejét, bakancsban voltam. A többiek elfutottak. Amikor magamhoz tértem, valami furcsa szagot éreztem. Ennyi maradt belőle, az a furcsa szag, a vére. Aztán én is ott hagytam. Utána derült ki, hogy még lehetett volna rajta segíteni. Ha nem futok el. (Maga elé néz. Csend)

MADONNA Megölelhetlek?

AMPER Most inkább ne.

Fekszenek egymás mellett némán

MADONNA Te miért akarsz kimenni?

AMPER Az anyám miatt... beteg. Kórházban van. Nem akarom, hogy elfekvőbe kerüljön. El kellene intéznem, hogy befogadják egy otthonba, de ehhez el kell adnom a lakást. Csak három napra lenne szükségem, három napra.

MADONNA Testvéred nincs?

AMPER Nincs.

MADONNA És apád?

AMPER Belehalt, amikor megtudta, hogy én... De mindennap látom.

MADONNA Mi?

AMPER A villanykábelekben, amik átjönnek itt az udvaron, olyan, mintha ő kúszna bennük.

MADONNA Te hülye vagy.

AMPER Jön valami, amit nem látsz, nem hallasz, nem tudod megfogni, de fényt ad, és melegít, és néha agyonüt. Nem beszél, nem figyelmeztet, csak üt. Apám mondta így, amikor mutatta a falu szélén a póznákat. Én meg folyton kerestem a dróton valami dudort, kitüremkedést, mint egy egeret a szőnyeg alatt, hogy... értsem, hogy mi ez... hogy mi viszi...

MADONNA Te tényleg hülye vagy...

AMPER Az lehet. De meg merem fogni a vezetékét. Szabad kézzel. Megmutassam?

MADONNA Most inkább ne. *(Mosolyog)*

Hallgatnak

Én csak meg akarom tudni, hogy melyikünkért sírt. Meg jó lenne látni a haverokat... Ide figyelj! Ha én most kijutok, nem jövök ide vissza soha többet... soha... érted? Max tepsiben.

AMPER Az nem éri meg.

MADONNA Nekem megéri.

Hallgatnak

Miért nem szólsz?

AMPER Gondolkodom.

MADONNA Min?

AMPER Nem mondhatom el.

MADONNA Nekem mindent elmondhatsz. Köcsög vagyok, de nem vamzer. Tudom tartani a pofám.

AMPER Láttam valamit Zsoltárnál. Eddig is sejtettem, de most már tudom, miért akar kimenni.

MADONNA Miért?

AMPER Jobb lenne, ha elmaradna ez az előadás.

MADONNA Hülye vagy? Lassan két hónapja dolgozunk rajta, és mindenki ki akar menni. Zsoltár különben is megölné, ha...

AMPER Hát éppen ez az.

MADONNA Mi éppen?

AMPER Lassú vagy, Madonna. Ölni akar, nem érted? Ezért akarja ezt az egészet. Hogy bosszút állhasson. A szaros bosszújáért nem fogok játszani.

MADONNA Honnan veszed? Kín állna bosszút?

AMPER Aki feldobta. Láttam a papírt. Rajta egy monogram, egy zsol-társzám és egy kereszt.

MADONNA Azt már lehet, hogy elvégezte.

AMPER *(nevet)* Friss írás. Vagy szerinted naplót vezet? Itt? Emlékszel, mit mondott Vénának? Hogy téged öllek meg.

MADONNA De akkor totál be volt pörögve.

AMPER Aki be van pörögve, az azt mondja, hogy megöllek, nem azt, hogy téged öllek meg, tehát valaki mást akar megölni.

MADONNA Akkor most még inkább játszaniod kell!

AMPER Miért kellene?

MADONNA Magad miatt. Ha nem mehet ki, nem úszod meg élve. *(Csönd)* Nem akarsz velem lenni?

AMPER Nem tudom.

Madonna hosszan nézi

De. Majd. Egyszer.

Véna hirtelen felebred, felül az ágyon, motyog. Madonna és Amper megriadnak, Dadogós észreveszi őket, Madonna visszatér a saját ágyába, Dadogós követi a szemével

DADOGÓS *(a bábuhoz beszél)* Tudom... te... te... te értesz engem. N... n... nem hagyom, hogy megint b... bántsanak. B... biztos fájt, de nem kell s... sírni. Elszak... szak... szakították a szo... szoknyád, ezek a... Várj, megigazitom. *(Eligazítja a szoknyáját, és módszeresen, apró darabokra tépi a bábút. Zene)*

Vagyok a nőstény.

Leszek a hím.

Vagyok a gyilkos.

Leszek a hír.

Vagyok a köcsög.

Leszek a sír.

S ha semmi más nem,

A félelem segít...

Vagyok a brazil.

Leszek a fehér.

Vagyok a törköly.

Leszek a kenyér.

Vagyok a sovány.

Leszek a kövér.

S ha semmi más nem,

A félelem segít.

Vagyok a forrás.

Leszek a vér.

Vagyok a halál.

Leszek a lét.

Vagyok a sötét.

Leszek a fény.

S ha semmi más nem,

A félelem segít.

Negyedik felvonás

Másnap reggel, Madonna, Sűrű és Pedro nincsenek a cellában

AMPER Véna, Véna, kelj fel! Kelj már fel!

HOMÁLY Hagyd már! Hadd aludjon!

AMPER De már tizenhat órája alszik, és olyan furcsán veszi a levegőt.

Ébredj, Véna!

VÉNA Mi az! Mi van?

AMPER Veled mi van?

VÉNA Zúg a fejem, mintha nyomnák a tarkómat.

ZSOLTÁR Véna! Tudsz figyelni? Ha továbbra is ilyen szétesett szar leszel, és elmarad miattad az előadás, kikészítelek!

VÉNA Jól van, Zsoltár, jól van, igyekszem...

Nyílik az ajtó, Pedro, Sűrű és Madonna lépnek be női ruhában a Börtönőr II.-vel

BÖRTÖNŐR II. Na bohócok, megjöttek a csajok!

BOROTVA Kicsi Madonnám, mi van? Nem tudtam, hogy neked ez ilyen jól áll. Estére fényezheted a bohócom. Csak nehogy megharapd!

MADONNA *(elszégylell magát, pofon legyinti)* Hanyagoljál, jó?

BOROTVA Jaj de szeretem, hogy ilyen kis durcás vagy. Ez a ruha...
(Szorongatja a védekező Madonnát) Az izgalomtól összekoccantak a heréim.

AMPER (ráugrik) Mindjárt a fogaid fognak összekoccanni, ha nem szállsz le róla!

BOROTVA Ne pofázzál! Előbb rakjál a kalapba!

Összeugranak, Madonna hecceli őket

ZSOLTÁR (Madonnához lép) Fejezd be, jó!? Ez a nő ennél sokkal szerencsétlenebb. (Elkezdi ráncigálni rajta a ruhát, hogy ne álljon olyan jól) Ő kényszerből hordja ezeket! Vedd le azt a szart a füledből! Homály! Tábla!

Madonna elkomolyodik. A rabok berendezik Szonya szobáját. Szonya és Raszkolnyikov bekészülnek a jelenethez, a többi rab leül, és figyeli őket, Szonya mos

RASZKOLNYIKOV (fel-alá járkál) Emlékszel, mit mondtam neked tegnap? Ha ma eljövök, akkor elárulom, ki ölte meg Lizavetát. Most eljöttem, hogy megmondjam.

SZONYA Igaz... igaz... de hát... hogy tudhatja?

RASZKOLNYIKOV Tudom.

SZONYA Talán elfogták?

RASZKOLNYIKOV Nem. Nem fogták el.

SZONYA Akkor hogy tudhatja?

RASZKOLNYIKOV Talál ki!

SZONYA Miért ijesztget?

RASZKOLNYIKOV Nyilván jó barátságban vagyok veled, azért tudom. Lizavetát... azt nem akarta megölni... Véletlenül történt... Az öregasszonyt akarta csak, amikor egyedül van... De Lizaveta hazajött... és akkor őt is megölte... Nem találd ki?

SZONYA (alig hallhatóan) Nem.

RASZKOLNYIKOV Nézz rám! Kitaláltad?

SZONYA Úristen. (Hosszabb csönd, majd hirtelen megrázkódik, felsikolt, térdre borul Raszkolnyikov előtt) Mit csinált? Hogy tehette ezt magával? (Feláll, Raszkolnyikov nyakába borul, átöleli, csókolgatja) Hiszen akkor most nincs nálad boldogtalanabb a világon. (Zokog)

Borotva nyugtalanul figyeli a jelenetet

RASZKOLNYIKOV (könnyezik) Hát nem hagysz el, Szonya?

SZONYA Nem. Nem hagylak el. Soha. Veled megyek mindenüvé. Ó, uramisten, miért, miért nem ismertelek már előbb? Miért nem előbb jöttél hozzám? Ó, istenem!

RASZKOLNYIKOV De most eljöttem.

SZONYA Most igen, de hát mit tehetünk már? Együtt leszünk, együtt. (Újra öleli, csókolja a száját, a jelenet még szenvedélyesebb és civilebb, mint az előbb)

BOROTVA (felpattan, letépi Madonnát Amperről) Mi a faszt csináltok? Te meg hogy csókolod, eddig nem így csókolod. Te szemét kurva! Kinyírlak, baszd meg, mindkettőtöket kinyírlak! (Pofon vágja Madonnát, Ampert is megüti)

Dadogós, Zsoltár és Sűrű fogják le. Véna röhög, azt hiszi, hogy játék. Lenyugtattják Borotvát

AMPER Csak a jelenetet csináltuk.

MADONNA Megpróbáltuk hitelesen, te barom.

BOROTVA Kicsit túl hiteles lett. Élvezted, mi, te köcsög? Eddig nem is volt benne, hogy megcsókolod.

MADONNA Most meg benne van.

ZSOLTÁR Fejezzétek be. Akkor visszamegyünk az öleléshez, de Madonna, meg ne csókold, mert...

MADONNA Jó, jó. Majd kihagyom.

Visszaállnak, Szonya kényszeredett távolságtartással átöleli Raszkolnyikovot

(Ironikusán) Hát nem hagysz el? Nem. Nem hagylak el soha, veled megyek...

SZONYA (kiszól) Így most jó?

Borotva neki akar ugrani

(Folytatja, most már rendesen) Ó, uramisten. Én boldogtalan, miért nem ismertelek már előbb. Miért nem előbb jöttél hozzám? Ó, istenem!

RASZKOLNYIKOV (szárazabban játszik) De most eljöttem.

SZONYA Most igen, de hát mit tehetünk már? Együtt leszünk, együtt.

(Megint meg akarja ölelni és csókolni, de visszafogja magát) A száműzetésbe is veled megyek.

RASZKOLNYIKOV Talán nem is akarok száműzetésbe menni, Szonya.

Nézik egymást, Szonya itt érti meg, hogy Raszkolnyikov gyilkos, innentől kezdve visszafogottan, szépen játszik

SZONYA Ilyen ember, mint ön, hogy szánhatta rá magát? Hogy lehet az?

RASZKOLNYIKOV Hogy? Hát rabolni akartam.

SZONYA Éhes voltál, és hogy anyádon segíts, azért? Ugye azért?

RASZKOLNYIKOV Nézd, Szonya, ha azért öltem volna meg, mert éhes vagyok, akkor most boldog volnék. Hidd el. Gonosz szívű vagyok én, Szonya. És gyáva is vagyok, meg aljas. Miért is jöttem hozzád?

SZONYA Jól tette, hogy eljött.

RASZKOLNYIKOV Hiszen csak egy férget öltem meg, Szonya, egy haszontalan, undok, kártékony férget.

SZONYA Az ember féreg?

RASZKOLNYIKOV Jó, jó, én is tudom, hogy nem az. (Rövid csend) Én csak... ki akartam próbálni magamat, Napóleon akartam lenni, azért öltem. Na, érted már?

SZONYA Nem. De azért csak beszélj! Majd megértem én, magamban megértem mindent.

RASZKOLNYIKOV Megérted? Hát lássuk! Szonya, én rájöttem, hogy aki mindent mer, annak van igaza az emberek előtt. Aki mindent félrerüg, az a törvényhozójuk. És a hatalom csak annak a kezébe kerülhet, aki le mer hajolni érte, és felragadja. Csak ez a fontos, merni kell. Én elhatároztam, hogy merek, és öltem. De csak merni akartam, Szonya, ezért... SZONYA Hallgasson! Elhagyta az Istent, és az Isten büntetésből az ördög kezébe adta.

RASZKOLNYIKOV Azt hiszed, nem tudtam én magam is, hogyha már kérdelem, sőt újra kérdelem, hogy jogom van-e uralkodni? Hát nyilván nincs jogom. Vagy ha egyáltalán felvetem azt a kérdést, hogy féreg-e az ember, hát nyilván úgy van, hogy nekem nem féreg (Zsoltárra néz), csak annak, akinek eszébe sem jut ezt fontolgatni.

Madonna maga felé fordítja, hogy védje

Ölni akartam, okoskodás nélkül. Csakis magam miatt. Nem azért öltem, hogy az anyámon segítsék. Badarság. Nem is azért, hogy majd a pénz és a hatalom eszközeivel az emberiség jövevénye legyek. Maszlag. Egyszerűen csak öltem. Magamért, egyedül magamért. Most már tudom. Ha továbbmegyek ezen az úton, akkor sem gyilkoltam volna többször soha életemben. (Ismét Zsoltárra néz) És nem is fogok. Mert ami hajtott, amit meg kellett tudnom sürgősen, hogy féreg vagyok-e én is, mint a többi, vagy ember. Át merem-e hágni a törvényt, vagy nem, le merek-e hajolni a hatalomért, vagy nem, remegő teremtmény vagyok-e, vagy olyan, akinek joga van...

SZONYA Ölni? Hogy joga van ölni?

RASZKOLNYIKOV Ne szakíts félbe! Csak azt akartam megértetni veled, hogy nem volt jogom odamenni, hisz én ugyanolyan féreg vagyok, mint a többi. Hát így kell ölni? Azt hiszed, az öregasszonyt öltem meg?

Magamat öltem meg, nem az anyókat! Egy csapással agyonütöttem magamat akkor, úgy, hogy sohasem támadok föl. Most mit csináljak, mondd?

SZONYA Hogy mit? Hogy mit csinálj? Állj fel! *(Megragadja a vállánál fogva)* Menj most mindjárt, ebben a percben, állj ki a keresztútra! Hajolj le, és csókold meg a földet, amelyet beszennyeztél! Aztán hajtsd meg magad az egész világ előtt, és mondd fennhangon mindenkinek: öltem. Akkor az Isten új életet ad neked. Megteszed?

RASZKOLNYIKOV A börtönről beszélsz, Szonya, adjam föl magam, azt akarod?

SZONYA Vállalni kell a szenvedést, és ezzel megváltani magad!

RASZKOLNYIKOV Nem, azokhoz nem megyek, Szonya.

SZONYA De akkor hogy akarsz élni? Milyen élet lesz az?

RASZKOLNYIKOV Ne légy gyermek, Szonya! Mit vethetnek ők a szemre? Ők milliószámra pusztítják az embereket, és ezzel még dicsekszenek is. Nem megyek, Szonya, nem megyek!

SZONYA De hát akkor csak kínlódsz.

RASZKOLNYIKOV Majd megszokom. És talán még jogtalanul is vádolom magam, talán még ember vagyok, nem féreg. Még harcolhatok velük. Nem csinálhatnak velem semmit, nincs komoly bizonyítékuk. És nem is lesz, szavamra. *(Csend)* Engem keresni fognak, letartóztatnak. Börtönbe visznek. Eljössz, ha majd ott leszek?

SZONYA El. El!

RASZKOLNYIKOV Ne, inkább ne gyere, Szonya, magam megyek! *(Az ajtó felé indul)*

Csend

SZONYA Van kereszted? Nincs? Ugye hogy nincs? Akkor fogadd el ezt a cipruskeresztet! Nekem van még egy réz. A Lizavetáé. Fogadd el! Hiszen az enyém, az enyém...

RASZKOLNYIKOV De te tedd a nyakamba!

SZONYA *(Raszkolnyikov nyakába akasztja a keresztet)* Együtt vállaljuk a szenvedést. Együtt viseljük a keresztet.

Madonna és Amper néhány másodpercig még a jelenet hatása alatt maradnak, némán néznek egymás szemébe

HOMÁLY Ez faszág. Ilyen hülye ember nincs, az biztos. Nincs ellene semmi bizonyíték, és feladja magát. Nem normális, csak a regényekben van ilyen. Az életben csak bíróság és pech van.

BOROTVA Olyan nőt sem láttam még, aki együtt vállalja veled a szenvedést, ha tizenöt évet kell lehúznod.

BÖRTÖNŐR I. *(belép)* Huszonegyes cella! Jöhetnek a fürdőrácsokért!

Madonnán, Amperen és Sűrűn kívül mindenki kimegy a cellából. Sűrű már korábban a függöny mögé rejtőzött, de nem vették észre. Madonna és Amper kettesben maradnak. Madonna vetkőzni kezd, Amper odalép, átöleli

AMPER Mégsem fogom tudni ezt eljátszani, Szonya! Nem akarom! Azért, hogy Zsoltár ölhesen, nem.

MADONNA És a többiek? Muszáj játszaniod! Már csak az anyád miatt is. Mit törödsz te azzal, hogy Zsoltár kit öl meg. És nem is biztos, hogy ől.

AMPER Ne áltasd magad!

MADONNA Akkor miattam játszsz!

AMPER Nem tudom, nem tudom.

MADONNA Féltetek.

Átölelik és megcsókolják egymást

ZSOLTÁR *(belép)* Mindjárt gondoltam. *(Madonnának)* Te kis köcsög kurva. Figyelmeztetlek benneteket, szálljatok le egymásról! Nem kockáztathatjátok az előadást.

AMPER Mi kockáztatjuk? Te kockáztatod!

ZSOLTÁR Miről beszélsz?

MADONNA Semmiről. Nem akart mondani semmit.

AMPER Tudod te azt, Zsoltár! Minket akarsz felhasználni a piti kis...

MADONNA *(befogja Amper száját)* Fogd be a szád! Fogd be a pofád!

BÖRTÖNŐR I. *(benéz a cellába)* Mi van, maguknak bűdös a munka?

Madonna és Zsoltár kimennek a börtönőrrel

SŰRŰ *(kilép a függöny mögül, Amperhez)* Idegbeteg frusztrált fapina?

Majd meglátod! Ma felküldünk a kereszt tetejére! *(Ki)*

AMPER *(egyedül marad a cellában, az öreg cigány ágyához megy, belekapaszkodik, kétségbeesetten)* Öreg! Mit csináljak!? Mit csináljak?

A többiek visszajönnek lassan, hozzák a fürdőből a fürdőrácsokat, megállnak Amperrel szemben, és fenyegetően nézik

HOMÁLY Raszkolnyikov feladja magát?

ZSOLTÁR Nem! Szibéria jön!

Homály az első lámpára akasztja a feliratot: „Szibéria”. A rabok egy hatalmas keresztet állítanak fel negyvenöt fokos szögben a fürdőrácsokból, a kereszt vége a meghalt cellatárs ágyához ér, miközben összerakják a keresztet, Véna beáll „örnek”, és mintha Szibériában dolgoznának, utasítgatja cellatársait

ÖR Gyerünk! Dolgozzatok! Mit lazalsz, öreg geci?! Gyilkolni azt tudtok. Imára!

A kereszt elkészül, a rabok a kereszt két hosszanti oldalához térdelnek imára. Raszkolnyikov egy kövel teli zsákkal áll a meredeken felfelé ivelő kereszt aljában, keze és lába össze van kötözve, elindul fölfelé a keresztben, egyensúlyoznia kell, miközben cipeli a zsákot. Szonya a kereszt tetején ül, kinyitja a kezében lévő Bibliát, elkezdi olvasni a Lázár feltámasztását, Raszkolnyikov erőlködik, izzad, alig halad

SZONYA „Elvétek azért a követ onnan, ahol a megholt fekszik, Jézus pedig fölemel szemeit az égre, és mondá: »Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál engem, tudtam én, hogy te mindenkor meghallgatsz engem, csak a körülálló sokaságért mondtam, hogy elhiggyék, hogy te küldtél engem.« És mikor ezeket mondá, felszóval kiáltá: »Lázár, jő ki.« És kijöve a megholt... Lábai és kezén kötelekkel megkötözve és orcája kendővel vala leborítva.” *(Elhalkul)*

RASZKOLNYIKOV *(kínlóva megy, már a kereszt közepén is túl van, elesik, nagy nehezen föláll, tovább megy, majd hirtelen megáll, leveszi válláról a köveket, megfordul, megcsókolja a keresztet, a négy égtáj felé mondja)* Bűnös vagyok, öltem, én öltem meg! Bűnös vagyok, öltem, én öltem meg! SZONYA „És mondá nekik Jézus: »oldoztatok meg őt, és hagyjátok menni«. Sokan hívének ezért őbenne.” *(Átöleli Raszkolnyikovot, és leoldozza lábáról a kötelet)*

Borotva feszülten nézi a jelenetet. Sűrű valamit Zsoltár fülebe súg. Borotva, Zsoltár és Sűrű összenéznek, Ampert figyelik. Raszkolnyikov Szonya ölébe hajtja a fejét, elalszik. Zsoltár szövege alatt a rabok az ablak elé fekete függőnyt erősítenek. Sűrű kiosztja a zseblámpákat és a „fegyvereket”. Homály fölhúzza a táblát: „Raszkolnyikov utolsó álma”. Pokrócokkal takarják be magukat, amorf módon kezdenek mozogni, felismerhetetlenek. Fölrohannak a keresztre, „leölik” egymást, és lecsúsznak róla

ZSOLTÁR *(hangja magnóból)* Azt álmodta, hogy valami szörnyű, sose látott, sose hallott, gyilkos ragály támadta meg az egész világot. Ázsia mélyéről terjedt Európára. Pusztulnia kellett mindennek és mindenkinek, kivéve néhány kiválasztottat. Új mikroszkopikus lények jelentek meg, és támadtak, és fészkelődtek meg az emberek testében. Ezek szellemek voltak, eszük és akaratuk volt. Akinek testébe behatoltak, mint az ördögtől megszállott, örvöngeni kezdett. De ember még soha ilyen okosnak nem hitte magát, ilyen rendíthetetlenül nem bízott a maga igazában. Egész városok, népek fertőzöttek meg, és ezek örü-

letbe, mindenki izgalomban volt, egyik sem értette a másikat, és mind-egyik azt hitte, hogy egyedül ő hordozza magában az igazságot. Gyöt-rődvé nézte a többit, mellét verte, zokogott, kezét tördelte. Nem tudták, kit ítéljenek el, és hogy ítélkezzenek felette. És nem tudták, mit tekint-senek jónak és mit rossznak.

RASZKOLNYIKOV *(közbeakiabál)* Én már tudom, mi a jó, és tudom, mi a rossz. ZSOLTÁR *(hangja egyre erősödik)* Egymást öldösték dühükben, minden-
ok nélkül. Egész hadseregek rontottak egymásra. De e seregek hirtelen
önmaguk ellen támadtak, ütötték, vágták, harapták egymást. A váro-
sokban naphosszat fújták a riadót, mindenki reszketett. Tüzek támad-
tak, éhínség tört ki, pusztult, veszett minden és mindenki.

*Az utolsó néhány mondatnál már mindenki üvölt, elszabadul a pokol. Beronta-
nak a börtönőrök. Eltelik egy kis idő, míg a rabok észreveszik őket, és abbahagy-
ják az őrjöngést. A Börtönőr II. felkapcsolja a villanyt, abbahagyják a játékot,
mindenki liheg, Börtönőr I. körbevilágít az arcokon zseblámpával, csak egyvalaki
fekszik a kereszten, Amper az, vérzik*

BÖRTÖNŐR I. Mi van itt? Cella, vigyázz! Felállni! Orvost! Hátrébb!
Melyikőjük volt? Ki volt az?

Madonna ráborul Amperra, sír

AMPER *(körbenéz)* Én. Én voltam.

MADONNA *(a börtönőrnek)* Nem igaz, nem igaz, nem ő volt!

Amper meghal

(Rázza Ampert) Amper, Amper. Miért?... Miért? Haszontalanul áldoz-
tad föl magad. És magad is tudod, hogy senkinek nem használsz ezzel,
és senkit senkitől meg nem mentesz! Amper! Amper!

BÖRTÖNŐRI. *(odaugrik, el akarja tolni Madonnát)* Álljon föl, álljon föl.
(A gumibottal ellöki Madonnát, majd a halott Amperra mutat) Így maguk
is kimehetnek.

*Madonna némán sír. Mindenki szótlanul áll, a magnóból, amit elfelejtettek
kikapcsolni, még hallható a szöveg*

ZSOLTÁR Csak néhányan menekülhettek meg, a tiszták, a választottak.
De ezeket még senki, sehol nem látta, szavukat, hangjukat senki nem
hallotta.

Vége